

KALENDAR II NOVLJANSKOG BREVIJARA IZ 1495. GOD.

Marija PANTELIĆ, Zagreb

Budući da smo uz faksimilirano izdanje ovoga kodeksa istakli samo neke važnije svetkovine liturgijske godine, a u bibliografiji registrirali sve službe s njihovim lekcijama,¹ ovdje ćemo se iscrpnije zadržati na njegovu kalendaru. Naime, kodeks je pisan za pavline, i kako je njegov kalendar bogat svetačkim naslovima, to bismo ovim radom htjeli pokazati što su pavlini svoga unijeli u glag. kalendare i u liturgijske kodekse i time bi se došlo do ključa kako i po čemu prepoznati i ostalu njihovu glagoljašku baštinu.

Pavlini su povijesni izdanak srednjovjekovnih pustinjaka, koji se javljaju sad u oduševljenu zamahu, sad u opadanju po čitavoj Evropi. Individualno pustinjaštvo gasne pojavom pustinjačkih redova na poč. 13. st., jer zbog misijskih potreba Crkve i reformatorski zahvati IV lateranskog koncila 1215. g. traže čvrstu organizaciju redova uz zahtjev da svaki red prihvati jednu od četiri glavne regule: sv. Bazilija, Benedikta, Franje ili sv. Augustina.²

Mađarske su pustinjake okupili i organizirali biskup *Bartol* iz Pečuha i ostrogonski kanonik *Euzebije*, koji je obje grane ujedinio 1250. g. Pustinjačke se tradicije ističu u naslovu reda: *Ordo fratrum eremitarum sancti Pauli primi eremite*, a suvremeni izraz dala im je laka adaptacija stare regule sv. Augustina novim potrebama kontemplativna i aktivna života. Red je odobrio papa Klement V g. 1309. Mađarskom su se redu pridružile Kongregacije eremita uz Dunav, Rajnu, a iz Mađarske se red proširio naročito u Hrvatsku, jer je zagrebačka biskupija pripadala ostrogonskoj metropoliji. Pavline nalazimo već g. 1288. u *Remetama* kraj Zagreba. Čuvena kulturna pavlinska središta bili su samostani u *Lepoglavi* (podigao ga je Herman Celjski g. 1400) i *Kamensko* iz g. 1404. (Ovaj je samostan obnovljen g. 1972. dolaskom pavlina iz Poljske zbog studija povijesti svoga reda.)

Povoljne uvjete za procvat i širenje reda pružila je moćna vladavina hrvatsko-ugarškog kralja Ludovika Velikog (1342–1382) koji dobiva i poljsko prijestolje god. 1370. te mu se kraljevska vlast proteže od Visle do Jadrana. Pavlini iz Mađarske prelaze u Poljsku,

---

¹ II Novljanski brevijar iz g. 1495. M. Pantelić, Uvod i A. Nazor, Bibliografija, Zagreb – Graz 1977, 9–46; I–XXV.

² F. Bonnard, La règle de st. Augustin. Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques 5. Paris 1931, coll. 494–498.

gdje nastaje samostan uz popularno svetište Częstochowa god. 1382. i postaje sjedište generala reda. Zatim niču samostani u Litvaniji, Češkoj i Austriji.

Diplomatska sposobnost kralja Ludovika postizava posljednji put u srednjem vijeku integritet hrvatskih zemalja s Dalmacijom od Kvarnera do Drača, a oslonac svoje vlasti traži u nižem plemstvu i tako ga čuva od propadanja. Njegovi su suradnici bili i krbavski knezovi Kurjakovići, a naročito knez Novak, pisac glag. misala iz 1368. koji je bio: *vitezь sil'noga i velikoga g(ospo)d(i)na Loiša krala ugr'skoga nega polače vitezь v' to vř(ě)me budući knezь na Ugrih' šol'gov'ski* itd. Za njegove vladavine spominju se u domeni krbavskih knezova Kurjakovića pavlinski samostani: *Sv. Marija* na brijegu Turan kod Udbine prije 1364; *Sv. Ivan* u Lici god. 1364. Prema jednom zapisu postojao je pavlinski samostan u Bužama god. 1464., a Draškovići osnivaju pavl. sam. *Sv. Marije* u Zažičnu god. 1490. (župa Bužane). Na području krčkih knezova Frankopana bila su znamenita pavlinska kulturna žarišta: *Sv. Nikola* na Gvozdu, južno od Modruša, na uzvisini od 623 m uz glavnu cestu preko današnje Kapele; *Sv. Spas* i *Sv. Jelena* u Senju s rezidencijom *Sv. Kuzma i Damjan* u Baški na Krku; *Sv. Marija* u Novom; *Sv. Marija* u Crikvenici; zatim istarski pavlinski samostani: *Sv. Marija* na jezeru Čepić od 1395. god. na terenu nekadašnje glagoljaške biskupije u Pićnu; *Sv. Petar* u Šumi od 1459. god. s pripadnim rezidencijama. Pavlinski povjesničari broje oko 32 pavlinska samostana u čitavoj Hrvatskoj.³

Ovih desetak pavlinskih samostana na upravnom i crkvenom glagoljaškom području sačinjavalo je posebnu organizacijsku jedinicu: *hrvatsko-istarski* ili *gvozdanski vikarijat* hrvatske pavlinske provincije sa sjedištem u Sv. Nikoli na Gvozdu. Pavlini spomenutih samostana služili su se glagoljicom i slavenskim jezikom u bogoslužju. Njihova je glagoljska baština 65 sačuvanih glag. isprava: darovnica, potvrda i povlastica koje su oni stoljećima stjecali, čuvali i potvrđivali.⁴

Kako su istočne samostane hrvatske glagoljaške pavlinske provincije u Lici i Krbavi uništili Turci, propalo je i mnogo glag. pisanih spomenika te nekad kulturne glagoljaške regije. Poznati katalozi biblioteka i inventari pavlinskih samostana u Crikvenici i Novom ne registriraju, osim latinskih djela, ni jedan glagoljski kodeks ni inkunabulu.⁵ Ipak kolofofoni triju glag. liturgijskih kodeksa otkrivaju da su pisani za pavl. samostane. To su: glag. brevijar Vatikanske biblioteke *Illirico 10* iz god. 1485; *II Novljanski* iz 1495. i *Blagdanar*

---

³ Monografija o pavlinima u Hrvatskoj ne postoji. Pregled povijesti njihovih samostana ostao je u rukopisima: K. Dočka1, Pavlinski red uopće. Zagreb 1953. Arhiv JAZU, sign XVI–29; Isti, Pavlini u Hrvatskom primorju. Zagreb, 1949. Rukopis u Staroslavenskom zavodu, sign. Ms. 16; M. Bolonić, Crkveni patronat na području senjsko-modruške biskupije. Senjski zbornik V. Senj, 1973, 273–304.

⁴ I. Kukuljević, Acta croatica, Zagreb, 1863; Đ. Šurmin, Hrvatski spomenici, Zagreb, 1898; Vj. Štefanić, Dvije Frankopanske glagoljske darovnice pavlinima (g. 1372 i 1452). Zbornik Historijskog instituta JAZU. Vol. 1. Zagreb, 1954, 137–148.

⁵ M. Bošnjak, Knjižnice pavlina u Crikvenici i Novom Vinodolskom, Jadranski zbornik VII. Rijeka–Pula, 1969, 461–503.

papa Andrije iz 1506. pisan također za pavline u Novom.⁶ Isti novljanski pop Andrija unio je u naš kalendar svojom lijepom knjiškom kursivom datume posvetâ pavlinske crkve i njenih oltara, v. tabelu.

Pustinjački redovi s regulom sv. Augustina, augustinci i pavlini, prihvatili su brevijar rimske kurije, franjevačke redakcije, dodavši mu oficije svetkovina svoga reda. Brev. *Illirico* 10 služio je potrebama svetojelenskih pavlina, ali ni u kalendaru ni u sanktoralu nema traga kultu pavlinskih svetaca. I *Blagdanar papa Andrije* sadrži propovijedi za uobičajene blagdane rimske Crkve. Jedino je *II Novljanski brev.* obogaćen službama za pavlinske svetkovine: *sv. Pavla prvog pustinjaka*, 10. I s oktavom i prenesenjem njegova tijela iz Venecije u Budim, bez datuma; *sv. Augustina*, 28. VIII s oktavom i translacijom; *sv. Ludovika biskupa*, 19. VIII i *sv. Ludovika kralja*, 26. VIII. Ove i ostale službe strogo su rimskofranjevačkog karaktera, bilo svojom strukturom, bilo redosljedom liturgijskog kulta preko čitave godine sadržane u Temporalu i Sanktoralu kodeksa.

Kalendar II Nov. odrazuje velik prodor svetačkih službi koje su potiskivale oficije Temporalu svojim vlastitim službama ili zajedničkim iz svetačkog Komunalu. Od 365 dana u godini samo 32 dana ne registrira nikakve svetkovine, dok neki dani donose i do četiri svetačka imena. Osim blagdana Gospodnjih, Marijinih i apostola, njihovih vigilija i oktava, kalendar II Nov. sadrži fond od 386 svetačka naslova. On predstavlja panoramu liturgijskog kulta evropskoga srednjovjekovlja. Da bi se uočio lokalni kult nekoga sveca, odnosno njegova podrijetla, potrebno je mnogo komparativne građe skupljene u literaturi o latinskim, grčkim i glagoljskim kalendarima. Služimo se pristupačnim studijama lat. kalendara evropskih srednjovjekovnih centara, monografijom lat. kalendara zagrebačke stolne crkve, obradom dvaju lat. zadarskih kalendara, zatim istočnih tipikona i sinaksarija, studijama glagoljskih kalendara, a po potrebi zagledat ćemo u rukopisne glag. kalendare, lat. martirologije i leksikone koje ovako kratimo:

- MC: E. A. Loew, *Die ältesten Kalendarien aus Monte Cassino*. München, 1908.
Gr: H. Grottefend, *Zeitrechnung des deutschen Mittelalters u. der Neu-Zeit*. Bd. II. Zweiten Bandes erste Abtheilung. Hannover, 1892.
Sg: E. Munding, *Die Kalendarien von St. Gallen*. Beuron in Hohenzollern, 1951.
Z: N. Sertić, *Kalendar zagrebačke stolne crkve*. Kulturno povijesni zbornik zagrebačke nadbiskupije, I dio. Zagreb, 1944, 71–192.
Zd: M. Grgić, *Dva nepoznata svetomarijska rukopisa u Budimpešti*. Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 13–14. Zadar, 1967, 125–229.
Isti, *Kalendar zadarske stolne crkve iz XV st.* Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 20. Zadar, 1973, 119–174.
AE: A. Ebner, *Quellen u. Forschungen zur Geschichte u. Kunstgeschichte des Missale Romanum im Mittelalter*. Graz, 1957.
Mt: J. Mateos, *Le Typicon de la Grande Église*. *Orientalia Christiana analecta* 166, I, II. Roma, 1963.

---

⁶ J. Vajs, *Nejstarší breviář*. Prag. 1910, XXVI–XXXI; XLIX–LII; I. Milčetić, *Hrvatsko-glagoljska bibliografija*. *Starine JAZU* 33. Zagreb, 1911, 78, 62–65; J. Vrana, *Hrvatskoglagoljski blagdanar*. Rad JAZU 285. Zagreb, 1951, 95–179.

- Nil: N. Nilles, *Kalendarium Manuale utriusque ecclesiae orientalis et occidentalis. Pars I, II.* Oeniponte 1885.
- EC: H. Delehay, *Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae e codice Sirmondiano nunc Berolinensi.* Bruxelles, 1902.
- MH: *Martyrologium Hieronymianum.* Migne, *Patrologia Latina* 123.
- MR: *Martyrologium Romanum.* Roma, 1922.
- BS: *Bibliotheca Sanctorum I–XII.* Roma, 1961–1969.
- BHL: *Bibliotheca hagiographica Latina.* Bruxelles I, 1898–1899; II, 1900–1901.
- BHG: *Bibliotheca hagiographica Graeca.* Bruxelles I–III, 1957.
- Kos: Vj. Štefanić, *Jedna hrvatskoglagoljska inkunabula iz godine 1491.* Rad JAZU 285. Zagreb, 1951, 53–93.
- Pt: Lj. Gregov, *Kalendar prvog tiskanog misala.* Zagreb, 1952.
- Hm: *Missale Hervoie ducis Spalatensis croatico-glagoliticum.* Transcriptio et commentarium. Zagreb–Ljubljana–Graz, 1973, 283–294.
- Cod. slav. 11: *Kalendar brevijara–misala pariške Nacionalne biblioteke. Fotokopije u Staroslavenskom zavodu u Zagrebu, f. 1–6^V.*
- Lj 161 a/2: *Kalendar Ljubljanskog brevijara iz poč. 15. st. f. 169^V–175^F.*
- MR 67: *Kalendar najstarijeg lat. brevijara iz god. 1290. Pisan je za zagrebačku stolnu crkvu. Nalazi se u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci, odio Metropolitana u Zagrebu.*

Transliteriramo svetačka imena kako je uobičajeno u našim izdanjima. Masnim slovima otisnuti su zapovijedani blagdani (duplex, semiduplex), a dodane svetkovine kurzivnim slovima. Slavizirana, često iskrivljena imena, identificirana su po mogućnosti latinskima i dodana je oznaka za podrijetlo (kalendarski sloj) dotičnoga imena. U transliteraciji izostavljamo kalendarske podatke: broj dana u mjesecu, broj mjesječevih dana, broj sati dana i noći kao i komputske elemente: zlatni broj, nedjeljno slovo, rimski način računanja: Kalendae, Nonae, Idae. Redoslijed datuma u mjesecu izražen je arapskim brojkama. Zbog raslojavanja svako ime dolazi u poseban redak, a datume bez svetkovine ostavljamo zbog pregleda prazne. Kratak komentar regionalnih svetkovina stavljamo uz njihov datum u bilješke, a komentirano ime označujemo zvjezdicom. Svetkovine rimskog podrijetla ne tumačimo.

Za određivanje germanskog, franačkog, irskog i talijanskog sloja (podrijetla) dajemo prednost sangalenskim kalendarima koji registriraju stare svetačke naslove od 8–11. st., dok Grotefend obrađuje mlađe germanske sanktoreme različita podrijetla iz mlađih rukopisa i inkunabula, ali su oni ipak odraz starije upotrebe i kulta. Slojeve označujemo ovim kraticama:

R – rimski
Sg – sangalenski
Gr – germanski

F – franački
I – talijanski (italski)

P – panonsko-slavenski
U – ugarski
D – dalmatinsko-istarski
O – orijentalni
N – neodređeni

Kratice svetačkih kvalifikacija:

ap — apostolъ
ar — arhanđelъ
bs — biskupъ
dv — dĕva
ev — evanđelistъ
is — ispovĕdnikъ
mĉ — muĉenikъ, -ca
op — opatъ
pp — papa
ptr — patriĕrha
proĉ — proĉi
pror — prorokъ
prozv — prozvitelъ

ap — apostolus
ar — archangelus
ep — episcopus
vg — virgo
ev — evangelista
cf — confessor
m, mm — martyr, martyrii
ab — abbas
pp — papa
ptr — patriarcha
soc — socia
proph — propheta
pres — presbyter

JANUAR

* 1. Obrězanie G(ospodь)ne dx	Circumcisio Domini	R
I Basil(i) da bs	Basilius ep	O
I Mar'tini dv mč	Martina vg m	R
2. Okt(a)ba Stipana mč	Octava Stephani m	R
3. Okt(a)ba Iv(a)na ap i ev	Octava Ioannis ap ev	R
4. Okt(a)ba s(ve) tihъ ml(a)d(ě)n(a)cb	Octava Innocentum	R
5. Viiliě	Vigilia	R
6. Kršćenie G(ospodь)ne dx	Epiphania	R
* 7. Iv(a)na Krstit(e)lă	Ioannes Baptista	O
* 8. Ambroziě bs is	Ambrosius ep cf	D
* 9. Silveriě is	Severinus ab	I
10. Pav'la prvago remeti	Paulus primus er	R
11. Ižina pp mč	Hyginus pp m	R
*12. Ilariě is	Hilarius ep	F
13. Okt(a)ba Efifanie	Octava Epiphaniae	R
14. Feliciě pp	Felix pres Romanus	R
Felikša mč	Felix pres Nolanus	R
15. Mavra op	Maurus ab	R
16. Marčela pp mč	Marcellus pp et soc mm	R
17. Antona op is	Antonius ab	R
18. Priski dv mč	Prisca vg m	R
19. Mareě i Marti	Marius, Martha	R
Avdifakša i Ambakuka mč	Audifax et Abacuc mm	R
20. Fab'ěna pp mč	Fabianus pp m	R
i Šabast'ěna mč	Sebastianus m	R
21. Agnie dv mč	Agnes vg m	R
22. Vicenca i Anastasiě mč	Vincentius et Anastasius	R
23. Merencie dv mč	Emerentiana vg m	R
24. Timotěě ap 71	Timotheus, discipulus b. ap Pauli	R
25. Obraćenie P(a)vla ap dx	Conversio Pauli ap	R
26. Polikarpa bs is	Polycarpus ep m	R
27.		
28. Ag'nie mč drugie	Agnes secundo	R

1. Ovo je dan smrti *sv. Bazilija* kojeg slavi Istok. Registrira ga većina glag. kalendara, a od zapadnih neki Sg iz 9. st., i označen je kao „Propria Sangallensia late”. — 7. Zapad slavi Ivanovo rođenje 24. VI i smrt 29. VIII, a Istok ga spominje još na 4 datuma: 7. I u vezi s Kristovim krštenjem dan kasnije, 24. II, 25. V i 23. IX. BHG, 267. — 8. Ambrozije je jedan od zaštitnika grada Nina, gdje je imao svoju crkvu već u 8. st. Donosi ga većina glag. kalendara. — 9. Radi se o *Severinu*, a ne o Silveriju, apostolu Norika. Tijelo mu počiva kraj Napulja, gdje su ga slavili na 8. I. MC. — 12. *Sv. Hilarije*, biskup Poitiersa,

*29. Alegundi dv	Aldegundis abb vg	F
30.		
31. Cira i Iv(a)na mč	Cyrus et Ioannes mm	R

FEBRUAR

* 1. Ignaciê bs mč i Severiê is	Ignatius ep m Severus ep	R I
2. Očišćenie d(ě)vi M(a)rie dx	Purificatio s. Mariae	R
3. Blažiê bs mč	Blasius ep m	R
* 4. Žilberta is	Gilbertus pres	F
5. Agati dv mč	Agatha vg m	R
* 6. Vidasta i Aman'na mč (!)	Vedastus et Amandus ep	F
* 7. Ijuliê bs is	Julianus m	O
* 8. Dëonožiê mč	Dionysius m	I
9. Apolonie dv mč	Apollonia vg m	R
10. Skolastiki dv	Scholastica vg	R
*11. Eufraziê dv	Euphrasia vg	Gr
*12. Eulalie dv	Eulalia vg m	Sg
*13. Fuski dv	Fusca vg	I
14. Kurila i Metudie bs is i Valentina mč	Cyrillus et Methodius Valentinus m	P R
15.		
16. Ijuliêni dv mč	Juliana vg m	R

slavio se na 13. I, ali zbog oktave Epifanije donose ga već Sg na ovaj datum. — 29. Utemeljila je benediktinski samostan Maubeuge i umrla 30. I oko 684. Bilježe je Sg i Z.

1. *Sever*, ravenki biskup u 4. st. BHL, 1–4. — 4. Bio je župnik i regularni kanonik, vjerojatno je obdržavao regulu sv. Augustina. Utemeljio je dva reda. Umro je 4. II 1189, a proglašen svetim 1202. god. — 6. *Vedast*, biskup u Arrasu, umro je 6. II 540. Štuje se zajedno sa sv. Amandom, apostolom Belgijanaca. Umro je kao biskup u Metz. Donose ga Sg, od Z MR 67 s kvalifikacijom mč kao II Nov, Kos, Hm. — 7. Nije jasno o kojem se sanktoremu radi. Kalendari se ne slažu ni u imenu, kvalifikaciji, ni u datumu: *Julije* ili *Julijan*, mučenik, ispovjednik, papa ili biskup, na 6, 7, 8 i 27. II. Mt ga ima na 6. II, a Gr ima na ovaj dan *Julijana i Bazilisu* mč. — 8. Milanski bs u 4. st. Nalazi se u Sg. — 11. BHL je registrira na 13. II. Živjela je oko 410. god. u jednom aleksandrijskom samostanu. Prema Gr svetkovala se na ovaj dan u Milanu i Trieru. Od Z ima je MR 67. — 12. Znamenitu španjolsku mč donose Sg, neki Z, a nemaju je ostali glag. kalendari. — 13. Kult ravske mč bio je raširen uz našu obalu pa je bilježi više glag. kalendara. —

*17. Polikrona bs mč	Polychronius ep m	Sg
*18. Šimuna mč	Symeon ep m	Gr
*19. Barbata bs is	Barbatus ep	I
*20. Gaiê pp mč	Gaius (Caius) pp	R
Ijuliêna mč	Julianus m	Gr
*21. Iv(a)na pustin'nika is	Ivan Croatus eremita	D
22. Prestol' P(e)tra dx	Cathedra Petri	R
23. Post'ь	Vigilia	R
24. Matiê ap	Matthias ap	R
*25. Dunata bs is	Donatus ep cf	D
*26. Aleksandra pp (!) mč	Alexander ptr	O
*27. Deonoziê is	Dionysius m	Gr
*28. Romana op	Romanus ab	F

MART

1. Erkulina bs mč	Herculanus ep m	R
2.		
* 3. Marina is	Marinus m	Gr
* 4. S(ve)tih'ь 3 mč	DCCC mm	Sg

17. Babilonskog biskupa i mučenika ne donose glag. kalendari. Registriraju ga Sg 10. st. i neki Z. — 18. Jeruzalemski biskup, navodno sin Kleofin i Spasiteljev rođak. Prema Gr štovao se na ovaj dan u Churu. — 19. Biskup u Beneventu. Registrira ga više glag. kalendara, a donose ga stari benediktinski kalendari MC. — 20. Rodom Dalmatinac, gdje se štuje 21. i 22. IV. Vjerojatno zbog kriva čitanja brojeva stavljen je na ovaj dan već u MH, odakle je preuzet u Sg. — 20. MH, a za njim MR registrira afričke mučenike: *Publija*, *Julijana* i *Marcela* na 19. II. Gr (Osnabrück) svetkovao je na 20. II: *Juliani* m Alexandrini. — 21. Vjerojatno *Ivan pustinjak*, sin Gostimula, ninskog župana, koji je provodio pustinjački život i otišao u Češku, gdje je živio 42 god. u jednoj pećini nedaleko Praga. Tamo je umro god. 904. Registrira ga više glag. kalendara. — 25. Prema povijesnim izvorima zadarski biskup početkom 9. st. Većina glag. kal. donosi ga na ovaj datum kao i lat. Zd. — 26. Bilježi ga više glag. kal. s oznakom papa, a zapravo se radi o aleksandrijskom patrijarhi, + 17. IV 328. Istok ga slavi na 30. VIII i nazivaju ga također „papa”. Na ovaj datum imaju ga i Z. — 27. Ovo se ime može identificirati s prvim biskupom *Augsburga*, gdje se prema Gr slavio na 26. II. — 28. Prvi pustinjak na Zapadu, kasnije opat ben. samostana u St. Claude, + 463/4 god. Ima ga MR 67.

3. Na ovaj dan donose MH, a po njemu Florov martirologij i MR *sv. Marina* i *Asterija*, mučeni u Cezareji u Kapadociji. Naš kal. ima kvalifikaciju is, a ne mč. Prema Gr štovao se u Milanu i Torinu, a prema BS u Bretagne-i. Od redova častili su ga karmelićani i augustinci. — 4. Martinac je prepisao pogrešku iz predloška, ili je krivo pročitao slična glag. slova III = 3, mj. III = 300. Nekoliko glag. kal. kao Kos ima jednako *tri sta*. Donose ih i Sg, ali se upozorava da brojevi variraju od 10 do 900 prema krivom čitanju predlo-

* 5. Luciěna mč	Lucius pp	I
* 6. Krěma mč	?	N
7. Perpeti i Felicitati dv mč i Tomasa z Akvina is	Perpetua et Felicitas mm Thomas Aquinas	R R
* 8. Viktora mč	Victor m	Gr
9. S(ve)ti hъ 40 mč	XL mm	R
10.		
*11. Marcedona is	Macedonus pres	Gr
12. Grg(o)ra pp is	Gregorius pp	R
13.		
14.		
15. Lo(n)jina is	Longinus m	R
*16. Ėkova ap	Iacobus ap	R
17. Patriciē bs is	Patricius ep cf	R
*18. Leksan'dra is i An'ksel'ma bs is bi prvi d(a)nъ s(vě)ta	Alexander ep m Anselmus ep primus dies saeculi	Sg I Sg
*19. Timotěē mč	Timotheus m	N
*20. Eudroniē mč	?	N
21. Benedik'ta op	Benedictus ab	R
*22. Pav'la is	Paulus ep Narbonensis	F
*23. Těodora mč	Theodorus m	Gr
*24. Romana mč	Romulus ?	N

žaka. — 5. Radi se o *Luciusu* papi, + 254. god. Rimka ga je crkva častila kao is do kraja 4. st., jer je njegovo ime bilo uneseno u popis umrlih biskupa „*Depositio episcoporum*” na dan 5. III, BS. Glag. kalendari: Cod. slav. 11, Hm i Pt donose ga na 4. III, ali kao *Lucijana* mč. Prema Gr slavili su *Luciusa* pp i mč Milano, Freising, a od redovnika karmelićani, ali na 4. III. — 6. U lat. i glag. izvorima kao ni u stručnoj literaturi ne postoji ovaj sanktorem. Možda se tu krije ime sv. Euzebija iz Cremona, prijatelja sv. Jeronima, svetkuje se na 5. III. — 8. Nikomedijskog mučenika bilježe Gr (Piacenza), Z, od kojih ga MR 67 dodaje, MR, BS, ali svi 6. III. — 11. Nikomedijski mč. MH ga kvalificira „*sacerdos*” pa je kao „*presbyter*” ušao u franačke martirologije, ali na 13. III. Na taj ga datum donose kalendari Gr vezani za Bremen, Merseburg (ben. opatija u bis. Magdeburg), Z, među njima MR 67. — 16. Stariji kalendari, odnosno martirologiji, komemoriraju ga na 15. III. Na taj dan bilježe ga rijetki glag. kalendari: Cod slav 11, Lj 161 a/2, Hm. — 18. Jeruzalemski biskup i mučenik pod Decijem dolazi u Sg (Reichenau, Lorch, Regensburg). Radi se zapravo o Aleksandru I papi, koji se slavi na 3. V, BHL; — biskup u Lucca, a štovali ga naročito u Mantovi, dok se prema Gr u Milanu častio sv. *Anselmo* kanterburijski. — Ovo je *jedini* kronološki podatak u našem kalendaru. Lat. podatak bilježi 9 Sg kalen. od 9–11. st. — 19. Lat. kal. ne donose ovaj sanktorem, a od glag. samo ovi: Lj 161 a/2, Hm, Kos. — 20. Zbog osamljenosti ovog naslova u glag. kal. teško ga je identificirati. Stariji lat. kal. donose na ovaj datum sv. Gumberta, bs u Würzburgu i op jednog njem. samostana u 8. st., ali nije mč. Ime mu je različito: *Cuthbertus*, *Guntipertus*, *Gumbertus*. — 22. Navodno je posvećen za biskupa od sv. Pavla. Donose ga 4 Z na čelu sa MR 67. — 23. Antiohijski mč, nepoznat je glag. kal. Prema Gr štovao se u Trieru i Kopenhagenu. — 24. Ne bilježe ga ni lat. ni glag. kal. na ovaj dan. Jedino na ovaj datum

25. Bl(a)govišćenie B(ogo)r(odice) dx	Annuntiatio s. Mariae	R
*27. Bun'sidiê i proč mč	Batusius cum soc mmm	N
*28. Rivda mč	?	N
*29. Šeutaciê op is	Eustasius ab	Sg
*30. Tiborcie dv	?	N
*31. Prinesenie Evstatiê	Translatio Eustasii	Sg

APRIL

* 1. Amciêna mč	Quintianus m	Sg
* 2. Marčina pp is	Marcellus pp m	N
* 3. Ambroziê bs is	Ambrosius ep	R
* 4. Metudie bs is	Methodius ep	P
* 5. Timotêê bs is	Timotheus	N
* 6. Roistvo 7 dv	7 virginum mm	P
* 7. Ezekiela pror	Ezechiel proph	Sg
8. Celevtina is	Caelestinus I pp	R
9.		
10.		
*11. Ijuliêna bs is	Iulius I pp	R
*12. Eufumie dv	Euphemia vg m	Sg

dolazi sv. Romul u MR i BS. — 27. Od glag. kal. samo Lj 161 a/2 donosi na ovaj dan *Buhcidiê i čed' ego* mč. Nemaju ga ni lat. kal. BS na ovaj datum donosi: *Batusius* c. soc. mm. s napomenom da mu je mučeništvo opisano u fragmentu gotskog kal. ben. sam. u Bobbio. Osim iste kvalifikacije ne može se sa sigurnošću reći da se radi o istom sanktoremu. — 28. Ovo se ime zbog nestašice komparativnog materijala nije moglo identificirati. — 29, 31. To je zapravo sv. *Eustazije* iz Burgundije, učenik sv. Kolumbana, opat znamenite ben. opatije Luxeuil. Umro je 29. III 625. g. Sg kal. registriraju i dan njegove sahrane „depositio” na 31. III. MR 67 jedini ga od 9 Z donosi na 29. III. II Nov donosi *translatio*, mj. *depositio* na 31. III. Oba datuma, 29. i 31. ubrajaju se među vlastite sangalenske svetkovine „Propria Sangallensia late”. — 30. Osim muškog oblika ovog imena žensko ime nismo našli u nama pristupačnoj literaturi. Ipak ga donose još dva glag.kal.: Cod. slav. 11 i Lj 161 a/2.

1. Prema *Kvin'tina* u Cod. slav. 11 i *Kvin'ciêna* u Lj 161 a/2 sigurno se *Amciêna* odnosi na Kvincijana. Prema jednima se radi o solunskom, a prema drugima o armenskom mučeniku. Gr mu povezuje kult s Hamburgom i pavlinima. Od Z ima ga samo MR 67. — 2. Registriraju ga na ovaj dan od glag. kal. još Hm i Kos, a od lat. samo 4 Z: MR 133, 170, misal iz 1511. i brevijar iz 1687. Izgleda da se radi o domaćem kultu. — 3. Pomak na 3. mj. na 4. ima samo Kos. — 4. Smrtni dan sv. *Metodija* glag. kal. registriraju na 6. IV. Izgleda da su ova dva datuma pogrešno stavljena naprijed. — 5. MR komemorira *Timoteja* i *Diogena*, muč. iz Makedonije, a samo *Timotêê mč* trierski kalendar, ali oba na 6. IV. — 6. Svi kalendari donose sirmijske mučenice, kao: Sg, MR 67, Lj 161 a/2 na 9. IV. — 7. Imaju ga Sg i Z, ali na 10. IV. — 11. Ostali kal. bilježe ga na 12. IV. Pogrešno *Julijana* mj. *Julija* donose: Hm i MR 67, a ispravno *Julija* ima jedino Lj 161 a/2. — 12. Ovaj po-

*13. Prilemiê is	?	N
14. Tiborciê i Valeriêna i Maksimina mč	Tiburtius, Valerianus et Maximus mm	R
*15. Brnarda (!) op is	Brandanus (Brendanus) ab	Gr
*16. Irini dv	Irene vg m	O
17. Aniceta pp mč	Anicetus pp	R
*18. Timotêê mč	Timotheus m	N
*19. Anužiê mč	Genesisius m ?	Sg
*20. Viktora mč	Victor pp m	Sg
*21. Gaiê is	Gaius (Caius) pp	D
22. Sotoriê i Gaiê pp is	Soter pp et Caius pp	R
23. Ĵeor'jija mč	Georgius m	R
*24. Adalberta bs mč	Adalbertus ep	P
25. Marka ev dx	Marcus ev	R
26. Kališta (!) i Marčelina pp mč	Cletus et Marcellinus pp mm	R
27. Anaždažiê mč	Anastasius I pp	R
28. Vitaliê mč	Vitalis m	R
29. Petra mč	Petrus m OP	R
*30. Kirina mč	Quirinus m	R

maknuti datum mj. 13. III donose stari kodeksi Gelasianuma, Sg i MH. Prema Gr čistili su je na 12. IV: Brandeburg, Bremen, Köln, Merseburg, Metz, Zagreb, Pečuh i pavlini. — 13. Ne može se ustanoviti o kojem se svecu ovdje radi. — 15. *Brandana*, irskog opata, pretvorili su u *Br'nar'da* Cod. slav. 11, Lj 161 a/2 i II Nov. Ostali glag. kal. imaju pravilno ime na ovaj dan, dok ga lat. kalen., MR i BHL donose na 16. V. — 16. Solunska mučenica u lat. kal. dolazi na 5. IV. Ovo je istočni datum. Imaju je od glag. kal.: Lj 161 a/2, IIb 10, Ox II, Pt i Kos. Njene relikvije zajedno sa sv. *Agapes* i *Kionijom* čuvaju se u Zadru, gdje su se i posebno čistile na 1. IV, dok ih lat. kal. donose na 5. IV. — 18. Možda se ovdje radi o sv. *Timonu*, korintskom mučeniku, kojeg MR bilježi na 19. IV. — 19. Cod. slav. 11 ima na taj dan: *Euža i Udari* mč Lj 161 a/2: *Anežiê mč*, dok ih ostali glag. kal. ne registriraju. Vjerojatno se radi o sv. *Geneziju* (*Seneziju*) kojeg su relikvije zajedno sa sv. *Eugenijem* prenesene u 9. st. iz Treviza u ben. opatiju Reichenau, gdje se slavi sv. Genezije na 20. IV, datum, na koji ga donose Sg i Z na čelu sa MR 67. — 20. Kao papu donose ga Sg kalendar. — 21. *Gaj* ili *Kaj* papa i mučenik rodod je iz Solina u Dalmaciji. Vjerojatno je ovo regionalna svetkovina, jer se inače slavi na slijedeći dan. Od glag. kal. ima ga na ovaj dan Hm, ali ga ne donosi na 22. IV. — 24. Umro je u Pragu 977. Rodom je Čeh, ali je bio rimski redovnik i boravio je dvaput u samostanu sv. Bonifacija na Aventinu. Bio je apostol sjevernih Slavena i Ugarske. Osnivao je ben. samostane. Glag. ga kal. bilježe na ovaj dan, dok je u Z potisnuo sv. Jurja i slavio se na 23. IV. — 30. Ne donose ga ostali glag. kal., ali ga bilježe Sg, Z sa najstarijim MR 67. Često se ovo ime miješalo sa sisačkim biskupom, ali se ovdje radi o rimskom mučeniku.

MAJ

1. Pilipa i Êkova ap dx	Philippus et Iacobus ap mm	R
* 2. Žigmun'ta mč	Sigismundus rex m	F
Radigundi dv	Radegundis	F
i Anaz'taziê bs is (!)	Athanasius ep	R
3. Našastie s(ve)t(a)go Križa dx	Inventio s. Crucis	R
i Aleksandra i Eventina mč	Alexander pp, Eventius mm	R
* 4. Kir'êka bs mč	Cyriacus ep m	D
* 5. Floriêna mč	Florianus m	Sg
6. Iv(a)na přéd Vlaška vrata ap dx	Ioannes ante portam Latinam	R
* 7. Duima bs mč	Domnio (al. Domnius) ep m	D
8. Êvlenie Mihaila arhanj(e)la dx	Apparitio s. Michaelis ar	R
* 9. Krstopora mč	Christophorus m	D/O
10. Gordiêna i Evpimiha mč	Gordianus et Epimachus mm	R
*11. Ganiê mč	Gangolfus, Gengulfus m	F
12. Neriê i Arhiliê i Pongraciê mč	Nereus, Achilleus et Pancratius	R
*13. Ružie dv	?	N
14. Bonifaciê mč	Bonifatius m	R
*15. Viktora mč	Victor et Corona mm	D
*16. Tibalda bs is	Theobaldus ep cf	R
i Fumie dv	Euphemia vg m	O/D
*17. A(n)dronika bs is	Andronicus ep	P
i prnesenie sv Brnardina is	Translatio s. Bernardini	R

2. Ove sanktoreme franačkog podrijetla donose i Sg, ali na 1. V. Prema Gr donose ih neki germanski kalendari kao: Brandenburga, Bratislave, Gnesena, dok sv. *Radegundu* svi registriraju na 13. VIII. — 4. Biskup i zaštitnik grada Ankone slavio se i na našoj obali pa ga donose gotovo svi glag. kal. Od Sg ima ga samo jedan iz 11. st., a Z ga ne poznaju. — 5. Zapravo se slavi na 4. V. To je austrijski narodni svetac, mučen u Lorchu (Laureacum) na utoku Ennse u Dunav. Na njegovu grobu podigli su augustinci svoj samostan, odakle mu se širio kult. — 7. Zaštitnik je nadbiskupije i grada Splita. — 9. Istočni datum, na koji se svetkovao u rapskoj biskupiji, pa ga donosi većina glag. kal. na taj dan uz zapadni datum na 25. VII. — 11. Burgundski muč iz 8. st. Postoji dvadesetak varijanata njegova imena na franc. jeziku. Kult mu je bio raširen i u Njemačkoj, naročito je bio popularan u Trieru. Prema varijanti *Gand* slavili su ga obrtnici kože. Vjerojatno je ova varijanta ušla u naš kalendar koji ga *jedini* donosi od glag. kal. Sg i Z imaju ga na 13. V. — 13. Ovo ime ne poznaju ni lat. ni glag. kal. Sg do 11. st. imaju komemoraciju posvete rimske bazilike (Panteona): *Dedicatio s. Mariae ad martyres*. Od Z ima ovaj naslov samo MR 67. Možda ovaj naslov podsjeća na staru ceremoniju *rosatio* ili svetkovinu ruža uz godišnje slavljenje posvete ove bazilike. Kasnije se izgubio smisao ove liturgijske ceremonije, pa su možda običaj personificirali ženskim imenom. — 15. Crkva sv. Sofije u Dvogradu (Due Castelli) kod Kanfanara u Istri imala je njihova tjelesa, koja se sada nalaze u Svet Lovreču Porečkom. Lat. ih kalendari bilježe na 14. V. — 16. Tipikon Carigradske crkve komemorira na ovaj dan njeno mučeništvo, Mt. — 17. Istočni datum slavljenja sv. *Andronika*, srijemskog biskupa, donosi ga na ovaj datum većina glag. kalendara. Sv. je Metodije bio posve-

*18. Vicenca mč	Venantius m ?	R
*19. Potencie dv	Pudentiana (Potentiana) vg	R
Petra z' Morine is	Petrus de Murrone	R
20. Brnardina is vь Aguli	Bernardinus Aquilae + 1444	R
21.		
*22. Elene c(ěsa)r(i)ce	Helena imperatrix	F
*23. Tadê ap	Iudas Thaddaeus ap	O
24. Prnesenie sv Frančis'ka is	Translatio s. Francisci cf	R
25. Orbana pp mč	Urbanus I pp m	R
26. Eliutoriê pp mč	Eleutherius pp	R
27. Iv(a)na pp mč	Ioannes I pp	R
28.		
29.		
30. Peliciê pp mč	Felix I pp	R
31. Petrunilí dv	Petronilla vg	R

JUNI

* 1. Nikomediê m	Nicomedes pres m	R
Ijustina	Iustinus m	O
i Portunata mč	Fortunatus presb	I
2. Petra i Marčelina i Eraz'ma	Petrus et Marcellinus et Erasmus mmm	R
3.		
* 4. Kirina bs mč	Quirinus ep m	P
5.		
* 6. Marčelina	Marcellinus m ?	R
* 7. Vicen'ca mč	Vincentius m	Gr

ćen za biskupa na stolici sv. Andronika ŽM 8, 17. — 18. Istraživači glag. kal. smatraju da se radi o sv. *Venanciju*, prvom biskupu Solina, koji se slavi na taj dan kao zaštitnik tal. grada Camerino (Štefanić). — 19. Od pustinjaka postao je papa Celestin V. Rezidenciju je imao na dvoru napuljskih Anžuvina (13. st.). Ne donose ga glag. kal. osim Kos i to kao Petra pape i mučenika (!), ali na 20. V. — 22. U 9. st. jedan je benediktinac iz opatije Hautvillers u dijecezi Reims prenio njene relikvije u svoj samostan. Donose je većina glag. kal. — 23. Orijentalni kalendari Mt i Nil registriraju sv. *Judu Tadeja* na 22. V.

1. Sv. *Justina* imaju istočni kal.: Mt, BHG; a sv. *Fortunat*, ne mučenik, slavi se na taj dan u Spoletu. — 4. Slavnog mučenika sv. *Kvirina*, biskupa u Sisku, štovao je nakon mučeništva Istok i Zapad pa ga bilježe stari kal Sg i Z na čelu sa MR 67. Na ovaj dan registriraju ga svi glag. kal. — 6. Kalendari ga ne donose na ovaj dan. MR spominje na 5. VI mučenike u Perugi: Florentii, Juliani, Cyriaci, *Marcellini* et Faustini. Također MR jedini registrira na 6. VI mučeništvo sv. Artemije, žene i kćeri, koje je pokrstio sv. Marcellin, a koji se slavi na 2. VI kao mučenik. Nije sigurno o kojem se sanktoremu radi. — 7. Kult sv. *Vincencija* bs i mč potvrđen je dodatkom u MC kal.: s. *Vincentii episcopi in Mebania* (Bevagna —

* 8. Medarda bs mč	Medardus ep	F
9. Prima i Peliciê mč	Primus et Felicianus mm	R
*10. Basilie dv	Basilla (Babilla) vg m	Sg
11. Brna (bi) ap dx	Barnabas ap	R
12. Basiliê Nabora i Cirina i Nazara mč	Basilides, Nabor, Cyrinus et Nazarius mm	R
13. An'toniê reda malihъ bratъ is 9 (lekcija)	Antonius cf	R
*14. Elisaê (!) pror	Elisaeus proph	O
15. Vida i Mendosta i Krsten'cie mč	Vitus, Modestus et Crescentia mm	R
*16. Euština pp mč	Aureus et Justinus mm	N
*17. Aleksî is	Alexius cf	O
18. Marčelina (!) i Marčela mč	Marcus et Marcellinus mm	R
19. Ervasiê i Protasiê mč	Gervasius et Protasius mm	R
20. Silveriê pp mč	Silverius pp	R
*21. Albina mč	Albinus (Albanus) m	Sg
*22. Pavlina bs is i Žuliêna mč i Ahaca mč	Paulinus ep Iulianus m Acacius et soc mm	R I Gr
23. Vjiliê	Vigilia	R
24. Roistvo Iv(a)na H(r̄st)it(e)la dx	Nativitas Ioannis Baptistae	R
*25. Galikana mč	Gallicanus m	Gr
26. Iv(a)na i P(a)vla mč	Ioannes et Paulus mm	R
*27. Vladislava krala is	Ladislau rex	P

Cava). Slavio se u Capui, Trevi, na teritoriju Urbina, a Metz ga komemorira u svojoj liturgiji ne samo na 6. VI, nego i na Translaciju u Metz na 4. VII, BS. Prema Gr slavio ga je red „Kreuzherren”, 12–13. st. na 7. VI. Ovaj red, ustanovljen za vrijeme križarskih vojna, prihvatio je regulu sv. Augustina. Ne donose ga ostali glag. kalendari. — 8. *Sv. Medardo bs*, ne mučenik, kako ga kvalificiraju glag. kal. Rođen u Pikardiji bio je biskupom u Noyon, a relikvije su mu prenešene u Soisson. Bio je popularan zaštitnik protiv zubobolje, migrene i duševnih bolesti, pa mu se kult raširio izvan domovine. Imaju ga Sg, Z sa MR 67 na čelu. — 10. Donose je 2 Sg na ovaj dan, dok je BHL ima na 20. V. Od glag. kal. registrira je samo Lj 161 a/2. — 14. Ovaj orijentalni datum preuzeli su i na Zapadu. Ravena posjeduje njegove relikvije. Registriraju ga Sg, Z i neki istarski glag. kal. — 16. Ne može se sa sigurnošću identificirati. Jedan Sg donosi na taj dan: *Aureus et Justinus*. Prvi je biskup u Mainzu, a drugi, Justinus, njegov pomoćnik i đakon. Ovo se ime često u kalendarima citira i kao Justina. Koliko bi etimološki moglo od Justinus nastati slavizirano Euštin, kvalifikacija „pape” je previše daleko. Donosi ga samo Lj 161 a/2. — 17. II Nov jedini od glag. kal. citira ime ovog zapravo pustinjaka na ovaj orijentalni datum, a lat. ga kal. donose samo na 17. VII. — 21. Bs i mč u Mainzu. Bilježe ga: Sg, Gr i Z s MR 67. Od glag. kal. jedino Cod. slav. 11 u obliku: *Al'vana*. — 22. Imaju ga 2 Sg, a glag. kal. ga izostavljaju. — Kult *sv. Akacija i drugova* bio je popularan za vrijeme križarskih vojna po cijeloj Evropi. Gr bilježi centre njegova šovanja: Akvilleju, Regensburg, Salzburg, a od redova pavline. Posebno se slavio i u Trstu, pa ga donose istarski glag. kal. kao Pt. — 25. Prema kal. Gr evropski samostanski centri njegova kulta bili su: Merseburg, Regensburg, Strassburg. Od Z donosi ga samo MR 67, a od glag. bilježe ga Cod. slav. 11 i Lj 161 a/2. — 27. Gotovo svi glag. kal. donose ga ovako ili kao *Ladislava* uz ostale svece mađarske krune, dok ostale mađ. sanktoreme ne registriraju.

28. Lëona pp is Viilié	Leo II pp Vigilia	R R
29. Petra i P(a)vla ap dx	Petrus et Paulus ap	R
30. Vspomenutie P(a)vla ap dx	Commemoratio s. Pauli ap	R

JULI

1. Okt(a)ba Iv(a)na H(r)st(it)(e)la dx Pos'tb	Octava s. Ioannis Bapt. Vigilia	R R
2. Pohoenie d(ë)vi M(a)rie Elisavtu dx Pročesa i Martiëna mč	Visitatio s. Mariae Processus et Martinianus mm	R R
* 3. Bonavintura bs is 2. n(e)d(ë)lju ijulëê	Bonaventura ep cf	R
* 4. Domnika is Voriha bs is	Domitius er Udalricus ep cf	R D
* 5. Marti dv	Martha, mater Simeonis styl.	O
6. Okt(a)ba P(e)tra i P(a)vla	Octava Petri et Pauli ap	R
* 7. Kviliëna mč	Kilianus ep m	Sg
8. Prokopië mč	Procopius m	R
* 9. Felicitati dv (! mj. mč)	Felicitas cum 7 filiis	Gr
*10. S(ve)tihb mč 7 brats i Rufini dvi i Sekun'di dv mč	7 Martyrum fratrum, filiorum s. Felicitatis mm Rufina et Secunda vg mm	 R R
11. Pië pp mč	Pius I pp	R
*12. Nabora i Felicië mč i Mohora patrië(r)ha Akvilie	Nabor et Felix mm Hermagoras ep Aquilegiensis m	R D
13. Anaklita pp mč i Margariti dv mč	Anacletus pp mm Margarita seu Marina vg m	R R
*15. Kurika i Juliti mč <i>I rašas'tie ap(osto)lb</i>	Ciryus et Iulitta mm <i>Divisio apostolorum</i>	R R

3. Umro je 15. VII u Lyonu. Siksto IV ga je kanonizirao g. 1482. i od tog vremena vjerojatno se slavi dan njegove smrti. — 4. Donose ga svi Z kao *Dominika*, osim MR 170 koji ima ispravno *Domicija*, sirijskog mučenika. Naš kal. ima *Domnika* s tim da je *n* dodao gore, ali mu je kvalifikacija *is*, a ne *mč*, pa se vjerojatno ovo ime odnosi na Domicija, kapadocijskog pustinjaka, koji se slavi na isti dan, ili se radi o istom sanktoremu oko kojeg su cvale dvije tradicije, BS IV, coll. 745–6. O miješanju imena Domicija i Dominika govore lat. kal., a od glag. Lj 161 a/2 ima Dominika is koji se komemorira na 4. ili 5. VIII. — 4. Vulgarni oblik imena augsburškog biskupa koji donose istarski kal. — 5. Radi se o majci Simeona mlađeg stilite, koji se časti u Carigradu na taj dan. Od glag. kal. bilježi je samo Lj 161 a/2. Vjerojatno je izbljedio njen kult, jer je svetica obilježena kao djevica poput sv. Marte, sestre Lazarove na 29. VII. — 7. Škotskog podrijetla, biskup Würzburga. Registriraju ga Sg, među njima kal. Karla Vel. Štovali su ga i pavlini. Ubroyen je u sanga-lenske vlastite svetkovine šireg ranga, ali na 8. VII. — 9. Kult ove rimske mučenice bio je raširen u St. Gallenu i u Stuttgartu, ali na 23. XI. Na 10. VII registriraju svi lat. kal. 7 braće, njenih sinova. Prema Gr sv. *Felicitu* s njenih 7 sinova častili su u Agusburgu, Osnabrücku i Speyeru. — 12. U ovom pučkom obliku donose ga istarski kalendari. — 15. Ovaj

16. Inocenciê pp (!) mč	Innocentius ?	N
17. Alek'sa is	Alexius cf	R
18. Simforisi (!) i 7 s(i)ni ee mč	Symphorosa et 7 filii mm	R
*19. Arsëniê is	Arsenius eremita	Sg
20. Ilie pror	Elias proph	O
21. Paraksidi dv	Praxedis vg	R
22. Marie Magdaleni pols dx	Maria Magdalena	R
23. Apolinara bs mč	Apollinaris ep	R
24. Krstini dv mč	Christina vg m	R
Postb	Vigilia	
25. Êkova ap dx	Iacobus Maior ap	R
Krstofora mč	Christophorus m	R
26. S(ve)tie An'ni mat(e)re d(ë)vi M(a)rie	Anna mater B.V. Mariae	R
i Pastora proz is	Pastor presb cf	R
27. Pan'teleona mč	Panteleon m	R
28. Nazara i Celisa mč	Nazarius et Celsus mm	R
Viktora pp mč	Victor I pp	R
*29. Simplicie Fauština i Beatrice mč	Simplicius, Faustinus et Beatrix mm	R
i Marti dv	Martha vg	F
30. Ab'dona i Sinena mč	Abdon et Sennen	R
*31. Ermana bs mč	Germanus ep	F

AUGUST*

* 1. Uže s(ve)t(a)go P(e)tra dx	Vincula s. Petri	R
i s(ve)tihb Mahabëi mč	7 fratrum Macabaeorum mm	Sg
2. Stipana pp mč	Stephanus I pp	R
3. Obretenie Stipana 1. mč	Inventio s. Stephani protom	R

je naslov dodan kasnije. Imaju ga Sg kal., a registriraju ga naročito augustinski kal. — 16. Donose ga gotovo svi glag. kal., ali ga je teško identificirati i locirati mu kult. Inocencije papa slavi se na 28. VII, a srijemski mučenik na 4. VII. — 19. Rođen u Rimu oko 395, odlazi u egipatsku pustinju. Štovao se kao veliki pustinjak. Cod. slav. 11 ima oblik *Ašena*. — 29. Sv. Marta, zajedno sa sv. Magdalenom i Lazarom, doputovala je prema legendi u Provence-u. Pokopana je u Tarasconu. — 31. Popularni biskup franc. srednjovjekovnog kulturnog centra „Auxerre” u 5. st. Nije bio mučenik.

Relikvije braće Makabejaca dolaze u 6. st. u Carigrad, Rim i Köln. Registriraju ih prema

---

* Martinac je počeo nizati datume od 2. VIII, a svetačke naslove pravilno od 1. VIII. Tako su svi datumi pomaknuti za jedan dan unatrag s tim, da je datum 29. VIII ispuatio, pa je ispravan naslov jedino na 30. VIII. U našoj su transliteraciji datumi i naslovi usklađeni.

4. Justina erêê mč	Iustinus presb m	R
5. S(ve)te M(a)rie ot sniga dx i Dominika is	S. Maria ad Nives Dominicus cf	R R
6. Preobrazenie G(ospodь)ne dx i Šiksta pp mč Peli(ci)šima i Agapita mč	Transfiguratio Domini Sixtus II pp m Felicissimus et Agapitus mm	R R R
7. Dunata bs mč	Donatus ep m	R
8. Čir'ėka Larga i Z'maragda mč	Cyriacus, Largus et Smaragdus mm	R
9. Romana mč Viiliē	Romanus m Vigilia	R R
10. Lovrēnca mč semi dx	Laurentius m	R
11. Tiborcîe i Susan'na mč	Tiburtius m et Susanna vg m	R
12. Klari dv	Clara vg	R
13. Ipolita i Kasiēna mč	Hippolytus et Cassianus mm	R
14. Evsebēê pp (!) is Vij(i)liē	Eusebius pres cf Vigilia	R R
15. Vznesenie d(ě)vi 16.	Assumptio s. Mariae	R
17. Oktaba Lovrēn'ca	Octava Laurentii	R
18. Agapita mč .	Agapitus m	R
*19. Lodovika bs is i Magna mč	Ludovicus ep cf Magnus ep	D R
*20. Brnarda op i Stipana krala	Bernardus ab Stephanus rex	R P
21.		
*22. Ok'tava B(ogo)r(od)i ce dx Timotēê Ipolita i Šim'foriēn(a) mč i Ēr'nēê mč	Octava Assumptionis s. Mariae Timotheus m Hippolytus ep m Symphorianus m Irenaeus ep m	R R R F O
23. Vij(i)liē	Vigilia	R
24. Bartolomēê ap dx	Bartholomaeus ap	R
25.		

orijentalnima najstariji lat. kal. MC i Sg. — 19. Kao sin napuljskog kralja Karla II iz franc. kuće Anjou i majke Marije iz mađ. kuće Arpadovića odrekao se prijestolja i postao franjevac. Umro je g. 1297. kao biskup Toulouse-e, a kanoniziran je 1317. Franjevačkom redakcijom liturgijskih knjiga dolazi i njegovo ime u kal. Ovim putem kao i zbog dolaska njegovih rođaka, napuljskih Anžuvinaca na hrvatsko-ugarsko prijestolje, ulazi vrlo rano u glag. litur. kodekse. — *Magno* je bio biskup u Trani (Apulija) i zaštitnik grada Anagni u provinciji Lazio + 254. g., BHL. Kult mu je došao preko franačkih i irskih misionara u St. Gallen, gdje ga registrira većina kal. Prema tome otpada mišljenje u Z i Kos, da je to *Andreas Megalomartyr*, gdje se odbacilo prvo ime, a kvalifikacija Megalomartyr dala je oblik Magno. — 20. Uz ostale članove mađarske krune ušao je u glag. kal. — 22. *Šim'foriēnъ* je mučen u Autunu g. 180; *Ireneja*, sirmijskog biskupa, istočni sinaksari bilježe na ovaj dan.

*26. Zeferina pp mč i Asela is	Zephyrinus pp m Anselmus cf	R D
*27. Lodovika krala France is	Ludovicus IX, rex Francorum cf	R
28. Av'gustina bs is dx i Eremita mč	Augustinus ep cf Hermes m	R R
29. Usičenie gl(a)vi Iv(a)na H(rst)i(tela) i Šabini mč	Decollatio Ioannis Baptistae Sabina m	R R
30. Felicî i Avdifakta mč	Felix et Adauctus mm	R
31.		

SEPTEMBAR

* 1. 12 brats mč i Ejidi op	Duodecim fratrum mm Aegidius ab	I/D R
2. An'tona mč	Antoninus m	R
* 3. Eufimie dv	Euphemia vg m	I
* 4. Marčeli (!) mč	Marcellus m	F
* 5. Ub'enie Zaharie	Intercisio Zachariae	O
* 6. Priska mč	Priscus ep m	I
7. Postь	Vigilia	R
8. Rois'tvo B(ogo)r(odi)ce dx i Adriêna mč	Nativitas s. Mariae Adrianus (Hadrianus) m	R R
9. Gorgona mč	Gorgonius m	R
10. Nikuli is izь Tulen'tina i Elarie is	Nicolaus Tolentinas Hilarus pp	R R
11. Prota i Ačin'ta mč	Protus et Hyacinthus mm	R
*12. Šire is	Syrus ep Papiensis	Gr

— 26. *Asela* (Anselma), biskupa i zaštitnika starog Nina, slavilo se prema tradiciji na ovaj dan. — 27. *Sv. Ludovika* kralja donose lat. i glag. kal. na 25. VIII, a u našem je kal. ostao taj datum bez svetkovine i prenešen na ovaj datum.

1. Ove mučenike iz okoline Beneventa donose MC, kao i kalendar Sv. Marije u Zadru iz kraja 13. st. Zad. katedrala posjeduje njihove relikvije, koje su se častile u Zadru. Ove muč. registriraju još ovi glag. kal.: Cod. slav. 11, Lj 161 a/2, Hm, Ro, III4, Pt i Kos. — 3. Na ovaj dan slavi se posveta njene bazilike u Akvileji. — 4. Mučenik u Galiji oko 172. — Code slave 11 ima *Mar'čeliêna*, a Lj 161 a/2 također *Mar'čela*. Tragovi njegova kulta nalaze se u Kôlnu, Wormsu i Trieru, BS VIII. — 5. Istočna svetkovina nasilne smrti Zaharije, oca Ivana Krstitelja, Mt. Zapad. kalendari i martirologiji kao i Sg iz 9. i 11. st. registriraju ga na 6. IX, a kvalificiraju ga samo kao proroka. Sertić označuje kao pogrešno dodatak „Ivanova oca” kako se nalazi u zagrebačkom štampanom misalu iz 1511. — 6. *Prisko*, biskup i mučenik u Capui, dolazi u najstarijim lat. kal. MC, Sg i Z na 1. IX, a rijetki glag. kal. kao Cod. slav. 11, Lj 161 a/2 i Hm registriraju ga na ovaj dan. — 12. Prema najstarijem biografu *sv. Sir* i *Evencije* bili su učenici sv. Hermagore, prvoga biskupa Akvileje. On ih je poslao da evangeliziraju Paviju. Neki autori vide u sv. Siru dječaka koji je prema Ivanovu evand. 6, 9 donio Kristu ribe i kruha, BS. Svetkuje se uglavnom na 9. XII. Na 12. IX registriraju samo ime sv. Sira lat. kal. Augsburga, dok kal. Metza i Merse-

13. Pilipa is	Philippus (ep) m Alexandriae	R
14. Vzdviženie s(veta)go Križa dx Kornēla i Čabriēna bs mč	Exaltatio s. Crucis Cornelius pp et Cyprianus ep m	R R
15. Okt(a)ba B(ogo)r(odi)ce i Nikomediē mč	Octava Nativitatis s. Mariae Nicomedes pres m	R R
16. Lucie i Eminiēna i Eufemie dv mč	Lucia et Geminianus mm Euphemia vg m	R R
*17. Priētie ranь s(veta)go Fran'čiska i Lamberta is	Impressio sacrum Stigmatum s. Francisci Lambertus ep	R F
*18. Tēodori dv	Theodora vg	O
*19. Nav'jina is	Iosue seu Iesus filius Nave	O
20. Evstatiē i družinie (!) ego mč Postь	Eustachius et soc mm Vigilia	R R
21. Matiē ap i ev dx	Matthaeus ap	R
22. Mavriciē i družini ego	Mauritius et soc	R
23. Lina pp mč i Tekli dv mč	Linus pp m Thecla vg m	R R
24.		
*25. Ermana mč	Germanus, Geremarus?	N
26. Cipriēna bs mč i Justini dv mč	Cyprianus et Iustina vg m	R
*27. Kuzmi i Dom'ēna mč i El'zeariē is	Cosmas et Damianus mm <i>Elzearius cf</i>	R F
*28. Večeslava mč	Wenceslaus m	P
29. Svećenie crkve sv Mihaila ar dx	Dedicatio ecclesiae Michaelis ar	R
30. Eronima proz is dx	Hieronymus pres cf	D

burga citiraju ga zajedno s njegovim suradnikom sv. Juvencijem, odnosno Evencijem: *Syri et Iuventii* mm; *Siri et Eventii ep*, Gr. Ime sv. *Sira* ispovjednika od glag. kal. bilježi na ovaj datum još samo Lj 161 a/2, a Cod. slav. 11 i stariji dodani kal. uz Pt misala Nac. i sveuč. biblioteke 313 b donose ga na 10. IX. — 17. Sv. *Lambert* mučen 705. g. u Liège-u, patron je Maastrichta, znamenite ben. opatije Stavelot i Liège-a. Prema početnim slovima njegova imena *lampe-* i *Lahm* zazivali su ga kod bolesti očiju i kod paralize. — 18. U carigradskoj crkvi slavili su se u taj dan sv. *Castor* i sv. *Teodora*. Činila je pokoru u jednom samostanu blizu Aleksandrije presvučena u muško odijelo. Od glag. kal. donose je: Cod. slav. 11 i Lj 161 a/2. — *Iosue seu Iesus filius Nave* citira 5 Sg s atributom patrijarhe ili proroka, ali svi na 1. IX. Staroslav. biblijski tekstovi hrv. redakcije imaju jedno i drugo ime, a samo *Isus Navin* karakterizira tekstove prevedene s grčkog predloška. Mlađi orijentalni tipici i sinaksari komemoriraju ga također na 1. IX, a samo Tipikon carigradske crkve iz 10. st. na 19. IX. Od glag. kal. čitamo ga u Cod. slav. 11: *I(su)sa Navoniina*; R313b: *I(su)sa Nav'jiina*; Lj 161 a/2: *I(su)sa Nav'jina*, dakle bez atributa. Jedino je u II Nov kratica *isa* (Isusa) pretvorena u *is* (ispovjedniki), pa je *Nav'jina* ostalo samo. — 25. Ne može se ustanoviti o kojem se Germanu radi. U Francuskoj se slavi na 24. IX *Geremarus*, ali opat, ne mučenik. — 27. Dodan je kasnije u kalendar. Rođen je nedaleko Avignona g. 1295. Pripadao je III redu sv. Franje. Bio je ambasador napuljskih Anžuvina na pariškom dvoru. Kanonizirao ga je njegov nećak Urban V, a kult mu je raširen u Provence-i. Ne spominju ga Z kal. ni glagoljski. — 28. Donose ga svi glag. kal.

OKTOBAR

1. Remie bs is	Remigius (Remedius) ep	R
2. Prinesenie s(ve)te Klari	Translatio s. Clarae	R
* 3. Lediogari bs is	Leodegaris ep	F
4. Fran'čiska is <i>dx veliki s'vome redu</i>	Franciscus cf	R
* 5. Avrama Isaka i Ěkova is	Abraham, Isaac, Iacob patr	Gr
6.		
7. Marka pp is	Marcus pp cf	R
Ser'ie i Vaha i Apuliê mm	Sergius et Bacchus et Apuleius mm	R
* 8. Prinesenie s(veta)go Semiona v Zadarь	Translatio s. Symeonis in Zadar	D
9. Dëonožiê i družini ego mč	Dionysius et soc mm	R
*10. Terbona bs is	Cerbonius ep	R
i Sofie dv	Sophia?	N
11.		
*12. 50076 mč	4976 martyres	Sg
*13. Kol'mana mč	Colmannus m	Gr
14. Kališta pp mč	Callistus pp m	R
*15. Kirina mč	Quirinus m	F
*16. Galbla op	Gallus ab	Sg
*17. Fluren'ci is	Florentinus ep	F
18. Luki ev dx	Lucas ev	R
*19. Navariê mč	Ianuaris?	N
*20. Leona mč	Leo? (Neo?)	N

3. Franačkoga je podrijetla, biskup Autun-a u 7. st. Štovanje mu se proširilo do St. Gallena, jer ga bilježe Sg. — 5. Svetkovinu patrijarhâ imali su Sirija i Egipat. Istok i Zapad moli da pokojni otpočinu u „krilu Abrahamovu”. Slavi se sâm na 9. X. Prema Gr zajedno ih registriraju kal. Mainza, a prema AE kalendar augustinskog Sakramentara iz 12. ili 13. st. iz Grado ili Akvileje na 6. X, a ima i votivnu misu njima u čast. U lat. inkunabuli pavlinskog misala Nacionalne i sveuč. biblioteke u Zagrebu, sign. R I — 4° — 63, Basel, prije 1496. nalazi se u sanktoralu prije njihove mise (197a) eksplikacija: *festum sanctorum patriarcharum Abraham, Ysaac et Jacob ecclesia romana non recipit nec colit*. Prema tome je njihov kult bio živ i kod pavlina. — 8. Većina glag. kal. donosi sv. *Simeona* uz blagdan Očišćenja — Svijećnice na 2. II. U Zadru, sv. Marija Veća slavila je sv. *Šimuna proroka* svečano na 8. X. Od Z javlja se u brevijaru MR 120 iz 1326. g., a spominje ga na taj dan Usuardov martirologij. — 10. Uglavnom svi glag. kal. imaju sv. *Sofiju* na ovaj datum, ali se ne može odrediti tko ju je i gdje častio na ovaj dan. — 12. Afrički mč iz g. 482. Njihov se broj u glag. kal. vrlo povećao. — 13. Putuje iz Irske u Palestinu. Umire kao mč u Stockerau 1012. Tijelo mu neko vrijeme boravi u Mađarskoj, ali ga brzo vraćaju u Melk. Bio je zaštitnik Austrije, a uz njegov je dan vezan blagoslov konja. Od Z ima ga samo MR 67, a od glag. Lj 161 a/2. — 15. Bilježe ga 3 kal. Z, a od glag. Kos s atributom bs. Evangelizirao je okolicu Rouena. Štefanić ga poistovječuje sa sisačkim bs i mč koji se inače slavi na 4. VI. Slavi se i na 11. X. — 16. Podrijetlom Irac, osnovao je opatiju St. Gallen u 7. st. — 17. Biskup Orange-a u 6. st. U Firenzi je crkva sv. Florencija bila rezervirana za francuske hodočasnike. — 19. Nije sigurno da li se radi o iskrivljenu imenu napuljskog sv. *Januarija*, biskupa i mč, ili možda o egipatskom mč *Varu*. Za prvo ime glag. kal. imaju potvrdu u *Enorь*, prema tal. Gennaro u Cod. slav. 11 i Hm; oblik *Navariê*,

21. Ur'suli dv 11.000 dv Hilariona op is	Ursula et soc vg mm Hilarion ab	R R
*22. Flaviéna mč	Flavianus m	N
23.		
*24. Krišlina mč	Crispinus m	Sg
25. Krisan'ta i Darié mč	Chrysanthus et Daria mm	R
*26. Varista pp mč i Dmit'ra mč	Evaristus pp Demetrius m	R P
*27. Flora bs is <i>Ivoniša is ne(ga) (re)da</i> Vij(i)lié	Florius (Florus) ep <i>Ivonis pres</i> Vigilia	D F R
28. Simuna i Judi ap dx	Simon et Iudas ap	R
29.		
30.		
*31. Amana i Amnena mč i Kvintina bs mč Pos'tb	Amandus et ? Quintinus m Vigilia	N F R

NOVEMBAR

1. Vséhъ s(ve)tihъ dx i Cezarié mč	Omnes Sancti Caesarius m	R R
* 2. Vséhъ umr'všihъ i Žusta mč	Commemoratio Fidelium Defunctorum Iustus m Tergestinus	 R D

Naverié (Bribirski brev. IIIb 6 JAZU iz 1470) možda je iskrivljeno prema lat. Iannuarius. Potvrda je malo za jedan i drugi oblik. – 20. Mnogo svetaca nosi ovo ime, ali ni jedan lat. ni glag. kal. ne registrira ga na ovaj dan. – 22. Lat. ni glag. kal. osim Lj 161 a/2 ne donose ga na ovaj datum. – 24. Vjerojatno se radi o sv. *Krispinu*, koji uvijek dolazi zajedno s *Krispijanom*, ali na 25. X. Kult im je došao iz Francuske u St. Gallen. – 26. Sirmijskog mč registriraju svi glag. kal. Donosi ga i MR 67, a mađ. inkunabula pavlinskog brevijara ima čitav njegov oficij. – 27. Biskup u Puli? i Novigradu u Istri, gdje su ga častili, BS. – *Ivonišb* je dodan kasnije. Umro je 1303., kanoniziran je 1347. g. Na ovaj dan spominje se njegovo prenesenje u Apt (Tréguier) u Bretagne-i. Ovaj „advokat siromašnih” bio je član III reda sv. Franje, pa su mu franjevci širili kult. – 31. Više svetaca nosi prvo ime ali se ni jedan ne komemorira na ovaj dan. Translaciju sv. *Amanda*, bs Maastrichta, rođena u Akvitaniji u 7. st., apostola Belgije, slavili su u St. Gallenu na 26. X prijenos njegovih moći u Worms i Salzburg, a pavlini na 27. X (Gr). Možda su naši pavlini prenijeli ovu svetkovinu na ovaj datum zbog lokalnog kulta sv. Demetrija na 26. i sv. Flora na 27. X. Ostaje neodređeno ime Amneň. – Sv. *Kvintin*, rodom Rimljanin, mučen u Galiji, apostol Amiens-a, ušao je u Sg i u Z, a od glag. bilježi ga samo Lj 161 a/2 u obliku *Kon'tina*.

2. Tršćanski mučenik. Kult mu je trajno živ u Trstu, ušao je rano u rimski kal., a registri-

* 3. Pelegrina mč	Pelegrinus m	N
4. Vitaliê i Agrikola mč	Vitalis et Agricola mm	R
* 5. Ćembriha krala is	Emericus rex cf	U
* 6. Leonarda is	Leonardus cf	F
* 7. Vilibran'da is	Willibrordus ep	Sg
8. S(ve)tiħь 4-ħь krun'niħь mč	Quatuor Coronati mm	P
* 9. Brisano – lacuna i Těodora mč	Theodorus m	R
10. Tripona i proč mč i Lim'pi dv	Tryphon et soc mm Nympha vg m	R R
11. Martina bs is i Men'ni mč	Martinus ep cf Mennas m	R R
12. Martina pp mč	Martinus I pp m	R
*13. Iv(a)na Zlatuust(a)go ptr is	Ioannes Chrysostomus	O
*14. Brikciê bs is	Briccius ep	F
*15. Eueniê is	Eugenius ep Toletanus m	F
*16. Otmara op is	Othmarus ab cf	Sg
17.		
18. Krsćenie cr(ь)kve P(e)tra i P(a)vla v' Rimi dx mali	Dedicatio Basilicarum ss. Petri et Pauli	R
*19. Elizabeti i Ponciêna pp mč	Elisabeth vd Pontianus pp m	P R
*20. Portiêna mč	Pontianus m	R

raju ga i svi glag. kal. – 3. Ima više svetaca s ovim imenom. Ovdje se vjerojatno radi o sv. *Pelegrinu* iz sicilske dijeceze Agrigento, BS. Od glag. kal. bilježe ga Lj 161 a/2 i Pt. – 5. Imaju ga svi glag. kal. – 6. Pustinjak i opat kod Limoges-a u 6. st. Kult mu se širio po cijelom kršćanstvu zbog njegovih brojnih patronstava: utamničenika, zarobljenika, kovača; u agrikulturi se zaziva protiv tuče itd. – 7. Apostol Nizozemske, biskup Utrechta, najprije benediktinac u opatiji Ripon kod Yorke u 7. st., utemeljitelj ben. opatije Echter-nach kod Triera. Donose ga Sg i Z, ali je njegovo ime osamljeno u glag. kal. – 9. Posvetu Lateranske bazilike izostavljaju franjevački kal., pa je ovdje brisana, a ni sanktoral nema oficija. – 13. Istočna crkva komemorira njegov odlazak u progonstvo iz Carigrada, mjesto dana smrti 14. IX kad se svečano slavi Uzvišenje sv. Križa. – 14. Učenik sv. Martina, biskupa u Tours-u, rođena u Panoniji. Nekad mu je bio živ kult u zagreb. biskupiji, župa Brckovljani, pa ga donose Z, dok se rjeđe pojavljuje u glag. kalendarima: Cod. slav. 11, Lj 161 a/2, Pt, Kos. – 15. Radi se o sv. *Eugeniju*, učeniku sv. Dionizija Areopagite, koji je bio pogubljen nedaleko Pariza. Za normanskih invazija tijelo mu je preneseno u opatiju St. Denis, gdje se posebno častio, BS, V, coll. 189–191. Nemaju ga Sg, ni Z, a ni glag. kal. – 16. Uvođenjem regule sv. Benedikta postao je drugi osnivač i prvi opat St. Gallena. Umro je na današnji dan g. 759. Uz Sg, Z donose ga i glag. kal. – 19. Udovica, kćerka ugarskoga kralja Andrije II, bila član III reda sv. Franje. Kanonizirana je g. 1235. pa je njen kult bio obavezan za čitavu crkvu. Registriraju je već Sg, Z i svi glag. kal. – 19–20. Oblik *Poncijan* i *Potencijan* imaju lat. i glag. kal. Jedni ga donose na 19. a drugi na 20. XI. Pt glag. misala bilježi na 19. *Ponciêna*, a na 20. *Potenciêna*. Izgleda da II Nov ima jedini pogrešno *Portiêna mč* mj. *Ponciêna*, odnosno *Potenciêna*. Naime, MR komemorira

*21. Mavra mč <i>i Prikazanie s(ve)te Marie· dupleks veliki</i>	Maurus m <i>Praesentatio BMV</i>	D R
22. Cecelie dv mč	Caecilia vg m	R
23. Kliman'ta pp mč	Clemens I pp	R
24. Krsogona mč	Chrysogonus m	D
25. Katarini dv mč	Catharina vg m	R
*26. Petra bs mč <i>i prinesenie s(veta)go Jurê</i>	Petrus ep m <i>Dedicatio ad s. Georgium</i>	R O
*27. Vitaliê mč	Vitalis (et Agricola) mm	D
*28. Êkova Personina mč	Iacobus intercisus m	D
29. Saturnina mč Vij(i)liê	Saturninus m Vigilia	R R
30. And'reê ap dx	Andreas ap	R

DECEMBAR

1.		
2. Viviêni dv	Bibiana vg m	R
3.		
4. Barbari dv mč	Barbara vg m	R
5. Sab'bi op is	Sabbas ab	R
6. Nikulj bs is	Nicolaus ep cf	R
7. Ambroziê bs is dx	Ambrosius ep cf	R
8. Začetie b(la)ž(e)nie dv M(a)rie dx.	Conceptio BMV	R
9.		
10. Melkiadiê pp mč	Melchiades pp m	R

Poncijana papu na 19. XI, a martirologiji: Flor, Adon i Usuard na 20. XI, BS. — 21. Mučen u Poreču pod Valerijanom ili Dioklecijanom. Zaštitnik je grada Poreča. Donose ga svi glag. kal. — 24. Premda ga donose stari lat. kal. Sg, Z, ipak je njegov kult vezan za Zadar i okolinu, a naročito za bened. samostan i crkvu sv. Krševana. — 26. *Petra*, aleksandrijskog biskupa i mučenika, jedni kal. registriraju na 25., a drugi, kao II Nov na 26. XI. — *Prenešenje moći sv. Jurja* bilježe na ovaj dan: Tipik carigradske crkve iz 10. st. Mt, većina glag. kal., a Sg donose kao: *Dedicatio ad s. Georgium* kao svoj vlastiti blagdan jer je to bila posveta njihove crkve njemu posvećene. — 27. Bolonjski mč *Vital* i *Agricola* štiju se zajedno na 4. XI. Najstariji lat. kal. Z, MR 67, iz 1290. donosi ih *zajedno* na ovaj dan prema Floru, Adonu i Usuardu. Neki glag. kal. kao Cod. slav. 11, Lj 161 a/2 i Pt imaju na taj dan *samo Vitaliê*. Izgleda da je kult sv. Vitala vezan za Istru, gdje se po njemu zove župa u motovunskom dekanatu: *S. Vitalis* (Brig); a zad. litanije kao i furlanske apostrofiraju samo njegovo ime. Radovi Staroslav. inst. 6, 44. — 28. *Sv. Jakova rasječenog* donose svi glag. kal. jedni na 27., a drugi na 28. XI jer mu se kult širio iz Zadra, gdje je bened. samostan Sv. Marije čuvao njegovu glavu u dragocjenu relikvijaru iz 11. st., Zd 13–14, 141.

11. Damasa pp mč	Damasus pp m	R
12.		
13. Lucie dv mč	Lucia vg m	R
*14. Viktoriê mč	Victor m	F
*15. S(ve)te Susa'n'i i trihь otrokь mč	Susanna m Tres pueri (Ananias, Azarias et Misaël) mm	O Sg
*16. Valentina mč	Valentinus m	I.
*17. Agnaciê (!) is	Translatio s. Ignatii ep m	R
18.		
*19. Kirika mč	Cyriacus et soc mm	R
20. Viiliê	Vigilia	R
21. Tomi ap dx	Thomas ap m	R
*22. 30 mč	Triginta Martyrum	R
*23. Zuvela mč	Zoilus m	D
24. Vîj(i)liê	Vigilia	Z
*25. Roistvo H(ръst o)vo dx i Anastasie dv mč	Nativitas Domini Anastasia vg m	R D
26. Stipana I. mč	Stephanus protom	R
27. Iv(a)na ap i ev dx	Ioannes ap ev	R
28. S(ve)tihь ml(a)d(ê)n(a)сь mč	Innocentes mm	R
29. Tomasa arhibь mč	Thomas ep m	R
*30. Anecipra mč	Nicephorus m	D
31. Selvestra pp is	Silvester I pp	R

14. Pt bilježi: *Viktora i Lazara brata Marti*. Lazar je prema legendi bio prvi biskup Marseille-a, a sv. Viktoru bila je posvećena gradska katedrala uz koju se nalazila znamenita opati-ja njegova imena. Sv. Viktor mučen u tom gradu 290. g., bio je zaštitnik mornara i vite-zova. Njegove relikvije i navodno sv. Lazara čuvaju se u katedrali pa su se zajedno slavili. Lat. ga kal. donose na 21. VII. — 15. Registriraju je samo istočni kal. (Mt), a od glag. samo još Kos. — Tri mladića, *Ananiju, Azariju, Mišaela* donose lat. kal. prema Adonu na 16. XII, a većina glag. registrira ih na 15. XII. — 16. Radi se o afričkim mučenicima *Valentinu* i *Navahu* koji su dobili zavičajno pravo u Raveni, MR. Ne bilježe ga ni lat. ni glag. kal. Jedino glag. kal. Dragučkog brev. IIIb 25 ima njegova druga u mučenju, *Navala*. — 17. Na ovaj se dan komemorira prijenos moći sv. Ignacija bs iz Rima u Antiohiju. *Agnaciê* mj. *Ignaciê* ima još Lj 161 a/2, dok ga ostali glag. kal. ne registriraju. — 19. Ne donose ga ni lat. ni glag. kal. — 22. Bilježe ih Z na čelu sa MR 67, a od glag. Cod. sl. 11, Lj 161 a/2 i Pt. — 23. Relikvije sv. Zoila is posjedovale su crkve sv. Marije Veće i kate-drala sv. Anastazije u Zadru pa ga registriraju i neki glag. kal. II Nov ima vulgarno Zuvela s atributom mučenika. — 25. Registriraju je lat. i glag. kal., ali je njen kult vezan i za Zadar, jer je njoj posvećena zadarska katedrala sv. Anastazije (Stošije). — 30. Ime sv. *Nicefora*, narodno *Necipra*, prefiksirano je u II Nov sa A. Bio je prvi biskup glagoljške biskupije sa sjedištem u Pićnu (Petena) kraj Pazina u Istri. Tu je bila rezidencija biskupa do g. 1784.

Raslojavanje sanktorema II Nov kalendara predstavlja šaroliku sliku kulta svetaca evropskog srednjovekovlja i kod hrvatskih glagoljaša. Budući da je Novljanski kodeks pisan za pavline, prvotni je naš interes ispitati da li u tom mnoštvu naslova ima posebnih pavlinskih svetkovina utkanih u ovaj bogati registar. Prema Grotfeldu izdvojili smo kao

1. *Pavlinске svetkovine* i ostalih redova s regulom sv. Augustina, tj. *karmelićanâ* i *augustinacâ*:

11. II	Eufrazië dv	5. IX	Ub'enie Zaharie (karm)
18. II	Šimuna mč (karm)	10. IX	Nikuli iz' Tulen'tina (aug)
3. III	Marina is	17. IX	Lamperti is
1. IV	Amciëna mč	3. X	Lediogari bs is
12. IV	Eufumie dv	5. X	Avrama Isaka Êkova is (aug, karm)
5. V	Floriëna mč (aug)	13. X	Kol'mana mč
16. V	Tibalda bs is	16. X	Galyla op
19. V	Petra z' Morine is	24. X	Krišlina mč
4. VI	Kirina bs mč	26. X	Dmit'ra mč
7. VI	Vicen'ca mč	31. X	Kvintina mč
23. VI	Ahaca mč	6. XI	Leonarda is
7. VII	Kviliëna mč	14. XI	Brikië bs is
1. IX	12 brats mč (aug)	16. XI	Otmara is (25)

Ipak ovih 25 svetkovina nisu samo pavlinske, jer se one susreću i u kalendarima ostalih evropskih centara, a uglavnom su registrirane u Sg kalendarima izuzevši sv. Teobalda i sv. Celestina pape (Petar iz Morina) koji su mlađeg datuma (+ 1160 i 1305).

2. *Sangalenski kalendari od 8–11. st.* donose najstarije rimske svetkovine iz gregorijansko-gelazijanskog sakramentara impregnirane evropskim svecima različita podrijetla: galofranačke, engleske i irsko-saksonske:

12. II	Eulalie dv	5. V	Floriëna mč
17. II	Polikrona bs mč	10. VI	Basilie dv
4. III	Svetihъ 3(sta) mč	21. VI	Albina mč
18. III	Leksan'dra is	19. VII	Arsënië is
29. III	Šeutacië op is	29. VII	Marti dv
31. III	Prinesenie Evstatië	1. VIII	Svetihъ Mahabëi mč
1. IV	Amciëna mč	19. VIII	Magna mč
7. IV	Ezekiela pror	12. X	50 076 mč
12. IV	Eufumie dv	16. X	Galyla op
19. IV	Anužië mč	24. X	Krišlina mč
20. IV	Viktora mč	7. XI	Vilibran'da is
30. IV	Kirina mč	16. XI	Otmara op is
		15. XII	Trihъ otrokъ mč (25)

3. *Franački sanktoremi 3–8. st.* koji su se širili srednjom Evropom iz kulturnih misionarskih i reformnih centara karolinške renesanse 8–9. st.

12. I	Ilariê is	22. VIII	Šim'foriêna mč
29. I	Alegundi dv	4. IX	Marčeli mč
4. II	Žilberta is	17. IX	Lamperta is
6. II	Vidasta i Aman'na mč	27. IX	El'zeariê is
28. II	Romana op	3. X	Lediogari bs is
22. III	Pav'la is	15. X	Kirina mč
2. V	Žigmun'ta mč	17. X	Fluren'ci is
2. V	Radjgundi dv	27. X	Ivoniša is
11. V	Ganiê mč	31. X	Kvintina mč
22. V	Elene césarice	6. XI	Leonarda is
8. VI	Medarda bs is	14. XI	Brikciê bs is
31. VII	Ermana bs is	15. XI	Eueniê is
		14. XII	Viktoriê mč (25)

4. *Germanški* naslovi svetaca predstavljaju uglavnom različite datume dolaska relikvija poznatih rimskih i istočnih svetaca koje su dobili iz Rima.

11. II	Eufrazie dv	7. VI	Vicen'ca mč
18. II	Šimuna mč	23. VI	Ahaca mč
20. II	Ijuliêna mč	25. VI	Galikana mč
27. II	Deonožiê is	5. VII	Voriha bs is (Udalricus)
3. III	Marina is	9. VII	Felicitati dv
8. III	Viktora mč	10. VII	Svetihъ mč 7 bratъ
11. III	Marcedona mč	5. X	Avrama Isaka i Êkova patr
23. III	Teodora mč	13. X	Kol'mana mč (16)

5. *Dalmatinski* (Dalmacija s Istrom) sloj svetaca predstavlja kult svetaca vezanih za ove krajeve rođenjem, djelovanjem, mučeništvom, dolaskom relikvija ili samo širenjem njihova kulta.

8. I	Ambrosiê bs is	25. VIII	Asela is
21. II	Ivana pustin'nika is	1. IX	12 bratъ mč
25. II	Donata bs is	30. IX	Eronima prozv is
16. IV	Irini dv	8. X	Prinesenie sv Semiona v Zadarъ
21. IV	Gaiê is	27. X	Flora bs is
4. V	Kir'êka bs mč	2. XI	Žusta mč
7. V	Duima bs mč	21. XI	Mavra mč
9. V	Krstopora mč	24. XI	Krsogona mč
15. V	Viktora mč	27. XI	Vitaliê
16. V	Fumie dv	28. XI	Êkova Personina mč
5. VII	Voriha bs is	23. XII	Zuvela mč
12. VII	Mohora patr	25. XII	Anastasiê dv mč
19. VIII	Lodovika bs is	30. XII	Anecipra mč (26)

6. *Panonsko-slavenski fond* sačinjavaju srijemsko-panonski mučenici, slavenski apostoli Ćiril i Metodije, sveci mađarske krune, koji su vrlo rano ušli u glag. kalendare, i sv. Adalbert (Bela), Ćeh, apostol Slavena i Mađara i zaštitnik ostrogonjske nadbiskupije:

14. II	Kurila i Metudie bs is	20. VIII	Stipana krala
4. IV	Metudie bs is	22. VIII	Ĕr'něē mč
6. IV	Roistvo 7 dv	28. IX	Većeslava mč
24. IV	Adalberta bs mč	26. X	Dmit'ra mč
17. V	Andronika bs is	5. XI	Ĵembriha krala is
4. VI	Kirina bs mč	19. XI	Elizabeti vd (13)
27. VI	Vladislava krala		

7. *Italski* su sanktoremi uglavnom vezani za sjeveroitalske političke i kršćanske centre koji su bili u sklopu države Karla Velikoga pa im se kult širio i u srednju Evropu. To su gradovi: Ravena, Akvileja, Milano, Pavija, Lucca, Spoleto, Rimini i Monte Cassino:

1. II	Severiē is	23. VI	Žuliēna mč
8. II	Děonožiē mč	1. IX	12 brat' mč
13. II	Fuski dv	3. IX	Eufimie dv
19. II	Barbata bs is	6. IX	Priska mč
5. III	Luciēna mč	12. IX	Šire is
18. III	An'ksel'ma bs is	16. XII	Valentina mč (13)
1. VI	Portunata mč		

8. *Istočni* sloj svetaca sačinjavaju poznata kršćanska imena koja su ušla u Tipikon (direktorij) Velike carigradske crkve sv. Sofije iz 10. st. Istočni datumi njihova kulta ušli su i u kalendar II Nov brevijara kao i u još nekoliko glag. kalendara. Jedino sv. *Andronika*, jednog od 72 (prema Septuaginti 70) Kristova učerika, kojeg citira sv. Pavao u poslanici Rimljanima 16,7, navodno srijemskog biskupa prema Metodijevu Žitju 8,17, carigradski Tipikon ne registrira. Naime, legende o apostolskom osnivanju crkava pojavljuju se na galofranačkom sjeveru u 8. i ranom 9. st. (H. Jedin, o.c. 188), pa je lokalni kult sv. Andronika mlađeg podrijetla.

1. I	Basilida bs	5. VII	Marti dv
7. I	Ivana Krstitela	20. VII	Ilie pror
26. II	Aleksandra pp mč	22. VIII	Ĕr'něē mč
16. IV	Irini dv	5. IX	Ub'enie Zaharie
16. V	Fumie dv	18. IX	Teodori dv
17. V	Andronika bs is	19. IX	Nav'jina is
23. V	Tadē ap	26. X	Dmit'ra mč
1. VI	Ijustina mč	13. XI	Ivana Zlatuustago patr is
14. VI	Elisaē pror (!)	26. XI	Prinesenie sv Jurē
17. VI	Aleksiē is	15. XII	Svete Susan'ni mč (20)

9. *Neodređeni sanktoremi:*

a) *neidentificirana imena:*

6. III	Krema mč	30. III	Tiborcie dv
20. III	Eudroniê mč	13. IV	Prilerniê is
27. III	Bun'disiê i proč mč	13. V	Ružie dv (7)
28. III	Rivda mč		

b) *Neodređeni datumi poznatih svetačkih imena:*

19. III	Timotêê mč	16. VII	Inocenciê pp mč
24. III	Romana mč	25. IX	Ermana mč
2. IV	Marčina pp is	10. X	Sofie dv
5. IV	Timotêê bs is	19. X	Navariê mč
18. IV	Timotêê mč	20. X	Leona mč
6. VI	Marčelina mč	22. X	Flaviêna mč
16. VI	Euština pp mč	31. X	Amana i Amnena mč (14)

10. *Franjevačke, dominikanske i augustinske svetkovine* koje su ulazile u kalendare od 13. st.

- 4. II Žilberta is, kanoniziran 1202.
- 7. III Tomasa z Akvina is, kanoniziran 1323.
- 16. V Tibalda bs is + 1160.
- 17. V Prnesenie sv Brnardina is 1474. g.
- 19. V Petra z' Morine – Celestin papa + 1296.
- 20. V Brnardina is vь Aguli + 1444.
- 24. V Prnesenie sv. Fran'čiska is 1230.
- 13. VI An'toniê is + 1231.
- 2. VII Pohoenie dêvi Marie Elisavtu iz 1389. (Urban VI)
- 15. VII Bonavintura + 1274.
- 12. VIII Klari dv + 1253.
- 19. VIII Lodovika bs is + 1297.
- 20. VIII Brnarđa op + 1153.
- 26. VIII Lodovika krala France + 1270.
- 10. IX Nikuli is izъ Tulen'tina + 1305.
- 17. IX Priêtie ranъ sv. Fran'čiska 1224.
- 2. X Prinesenie sv. Klari 1260.
- 4. X Fran'čiska + 1226. (18)

11. *Kasnije dodane svetkovine:*

- 15. VII Rašastie apostoľ – stara svetkovina
- 27. IX El'zeariê is * 1295. III OSF
- 27. X Ivoniša is, kanoniziran 1347. III OSF
- 21. XI Prikazanie sv. Marie (Siksto IV 1471–1484)

Pavlineske svetkovine nisu istaknute u kalendaru II Nov, ali su službe njihovih zaštitnika dodane bez datuma u posebnu sveščiću uz oficij Majke Božje (Officium de Beata – Officium parvum) na f. 359c–375b i f. 380a–382a pod naslovima:

V nav(e)čer' i s(ve)t(a)go P(a)vla pr'vago remeti

Meju okt(a)bu

Na prnesenie s(ve)t(a)go P(a)vla prv(a)go remeti

V'navičer' i s(veta)go Avgust(i)na b(i)sk(upa)

Nb okt(a)bu

Na prnesenie s(veta)go Avgust(i)na

Na s(ve)tago Lodovika b(i)sk(upa) isp(o)v(ě)dn(ika)

Na s(ve)t(a)go Lodovika krala France

Poznato je da je hrvatsko-ugarski kralj Ludovik Veliki bio naročiti dobrotvor pavlina, pa su oni vjerojatno štovali njegove svete rođake Ludovika biskupa i kralja. Zasada su nađeni njihovi oficiji jedino u II Nov, a neki lat. kodeksi kao *Missale Spalatense cum Kalendarario* OP (Ordo praedicatorum – dominikanci) iz 14. st. donosi misu za Ludovika kralja na f. 191–191v: *Missa pro rege... regni Ungarie protector... da famulo tuo Lodouico regi nostro...*⁷

Proučavanje svetačkog fonda II Nov kalendara dalo je *vremenski raspon* kulta od najstarijih rimskih svetkovina potvrđenih u Gelazijevu (Gelazije papa + 495) i Gregorijanskom (Grgur Vel. + 604) sakramentaru pa sve do 15. st. Vrednovanje je omogućilo da se prati *smjer kretanja* njihova kulta iz italskih centara, koji su bili u sklopu ogromne države Karla Velikoga i njegovih bližih nasljednika. Imena svetaca i datumi njihova kulta odražuju ukrštavanje utjecaja jug-sjever i obratno. Zanimljiv je pravac kulta sv. *Sira* (Syrus, u glag. kalendarima Šire, Širri, Sirion, Sidro), biskupa Pavije, glavnog grada langobardsko-franačke Italije. Lat. ga kalendari donose na 9. XII. Naš ga kalendar registrira na 12. IX. Na isti datum bilježe samo njegovo ime kalendari *Augsburga*, a zajedno s njegovim pomoćnikom Juvencijem (Evencijem) citiraju ga lat. kal. *Metza* i opatije *Merseburga* (dijeceza Magdeburg). Zajedno ih donosi Adonov martirologij kao učenike sv. Hermagore, prvog akvilejskog patrijarhe: *Ticini, confessoris Syri et Eventii, discipulorum Hermagorae, Aquiliensis primi ep. et mart.*⁸ Prodor njegova kulta na sjever siže do germansko-češke granice gdje se zaustavlja u kalendaru „*Missale capituli Scepusiensis*” iz 14. st. (danas Spiš u Čehoslovačkoj)⁹ i ne pojavljuje se ni u mađarskim ni u zagrebačkim kalendarima. Glag. kalendari nisu jedinstveni u datumu njegove svetkovine: II Nov se slaže sa Lj 161 a/2; Cod. sl. 11 i fragment kal. uz Pt 313b donose ga na 10. IX; I Nov brev. *Siriona* i Kopenhagenski *Sidra* na 9. XII. Na ovaj je datum bio semidupleks u senjskoj biskupiji.¹⁰

⁷ P. Radó, *Libri liturgici manuscripti bibliothecarum Hungariae*. Budapest 1947, 104.

⁸ J. P. Migne, *Patrologia Latina* 123.

⁹ P. Radó, o.c. 69.

¹⁰ V. Soić, *Proprium officiorum apostolicae sedis indultu in usum cleri dioeceseon Segnensis et Modrussiensis seu Corbavensis. Segniae* 1874.

Sv. Vincencija, biskupa u južnoj Italiji, bilježe montekasinski kalendari na 6. VI. Na isti su ga datum častili u *Metzu*, a na 7. VI (kao u II Nov) red „Kreuzherren” s regulom sv. Augustina. I rimsku mučenicu *sv. Felicitu* zajedno s njenih 7 sinova registriraju montekasinski kal. na 10. VII, a ne na 23. XI. Tragovi zajedničkog kulta na 10. VII pojavljuju se u pravcu *Augsburg, Speyer*,¹¹ *Osnabrück* sve do *Magdeburga*, koji je dobio iz Rima relikvije sv. Felicite s njena 2 sina g. 765. Potvrdu njena kulta na sjeveru odrazuju ikonografski njemački i flandrijski spomenici, koji sežu sve do 16. st.¹² Imena njenih sinova zapisana su u kalendaru tzv. „Depositio Martyrum” iz 336. g. na 10. VII, dakle bez imena njihove majke. Kal. II Nov. donosi odvojeno sv. Felicitu s kvalifikacijom djevice na 9. VII, a sinove na 10. VII, vjerojatno zbog pomanjkanja prostora u jednom retku. Inače se sv. Felicita svetkuje na 23. XI od starine i njene oracije donose već Kijevski listići iz 10. st. Na taj se datum posebno častila u Salzburgu i Stuttgartu (BS V). Kult samo njenih sinova bilježio se u kalendarima na 10. VII. I kult *sv. Magna* (19. VIII), biskupa u Trani (Apulija), prenose franačko-irski misionari na sjever, a odatle dolazi i u sangalenske kalendare.

Nasuprot, čašćenje *sv. Florencija (Fluren'cii, 17. X)*, biskupa u Orange-u oko 526. g., prelazi u Firenzu gdje mu je sagrađena crkva za franačke hodočasnike.

Geografska panorama kulta svetaca našega kalendara istakla je kulturne centre Lotaringije i Njemačke (istočnofranačke provincije Franken, Schwaben i Bayern) 9–10. st., odnosno centre starih biskupskih središta i njihovih kraljevskih samostana koji su bili ishodište misionara za Friziju, Sase pa i Slavene počevši od Karla Velikoga, a naročito za Ludovika Njemačkog kojemu su pripale sve zemlje istočno od Rajne s crkvenim središtima duhovnog života s druge strane Rajne: Metz, Trier, Lüttich (Liège); Speyer, Worms, Mainz i Köln, a njihovo se kulturno zračenje osjeća sve do Utrechta, Münstera, Osnabrucka, Bremena, Hamburga i Magdeburga. Premda su rekonstrukciju rasprostranjenosti svetačkog kulta njemačkog područja dali kalendarski podaci iz Grotefenda, uzeti iz mlađih rukopisnih kalendara i inkunabula, ipak oni odrazuju stare kalendarske tradicije kulta. Posebno se zapaža da se kult nekih svetaca iz *trierskih* kalendara poklapa s datumima našega kalendara kao: *Eufrazie dv*, 11. II; *Těodora mč*, 23. III; *Ganiě mč*, vjerojatno Gangolfa, 11. V, mj. na 13. V (trierski ga donose na oba datuma); *Vilibran'da is*, 7. XI, utemeljitelja znamenite ben. opatije Echternach kraj Trier, gdje mu i tijelo počiva, rijetko dolazi u glag. kalendarima; jedinstveno je podudaranje datuma kulta *Děonožiě is* na 27. II, dok ga kal. Augsburga registriraju na 26. II; rijedak sanktor-em *Marčela mč* u glag. kal. na 4. IX trierski kal. kvalificiraju kao svoga biskupa: *ep. (archiep) Treverensis m*; možda bi se neodređeni datum *Leona mč* na 20. X mogao identificirati sa *Neonis m* trierskih kalendara.¹³

---

¹¹ U ovom kraju bila je patron opatije prema: C. Dinnerus, *Catalogus et descriptio abbatum monasterii Divae Felicitatis, vulgo Munsterschwarzach* (Wirtzburgi, 1586). BHL 2853.

¹² M. Righetti, *Storia liturgica* II. Ed. III. Milano 1969, 325; BS V, col. 610.

¹³ P. Miesges, *Der Trierer Festkalender. Seine Entwicklung und seine Verwendung zu Urkundendatierungen. Ein Beitrag zur Heortologie und Chronologie des Mittelalters*. Trierisches Archiv XV, Trier 1915.

I sangalenski su se kalendari iskristalizirali od 9–10. st. iz rimskog kalendara s tragovima galikanskih, irskih i anglosaskih vrela donjorajnskih misijskih i reformnih centara.¹⁴ U fondu od 25 zajedničkih svetačkih naslova koji vežu kal. II Nov sa sangalenskim ističe se njihov osnivač *sv. Gal*, Irac, oko 610. g. i *sv. Otmar*, + 759. g., uvoditelj benediktinske regule i s njom pretvaranje St. Gallena u benediktinsku opatiju, zatim dva datuma (smrti i ukopa) *sv. Eustazija* (+ 625 ili 629), opata ben. opatije Luxeuil. Posebno ih pak povezuje jedini kronološki zajednički podatak na 18. III: *bi prvi d(a)nb s(vě)ta – primus dies saeculi*. Naime, već od trećeg stoljeća postojala je tradicija, koja se naročito ukorijenila u Galiji od 5–6. st. da je Krist umro 25. III. Ovaj je datum fiksirao još tri svetkovine: Kristovo *utjelovljenje* (conceptio, *incarnatio*, annuntiatio – 25. III), Kristovo *rođenje* na 25. XII i Kristovo *uskrsnuće* na 27. III. Kako ova tradicija nema povijesne podloge, pobožna je legenda dodala, da je i svijet stvoren 25. III.¹⁵ Zlatna legenda stavlja također na isti dan, tj. 25. III, utjelovljenje i Kristovu smrt (annuntiatio, passio), ali dodaje da je u mjesecu martu i Adam stvoren i da je u istom mjesecu i sagriješio.¹⁶ Prema toj koincidenciji Sg kao i II Nov stavljaju početak šestodnevna biblijskog ciklusa stvaranja svijeta na 18. III, stvaranje prvog čovjeka Adama zbiljo bi se na 23. III, a sagriješiti je mogao 25. III. Tako se postiglo savršeno astronomsko – simboličko podudaranje datuma stvaranja i otkupljenja svijeta, koje se odrazilo i u starim kalendarima. Citirani podatak zasada se našao jedino u II Nov glagoljskom kalendaru.

Sakralizaciju vremena pomoću liturgijskog ritma svetkovinâ često su uljepšavale i prikladne popratne ceremonije. Jedan takav omiljeni običaj uvriježio se uz posvetu rimske bazilike *S. Maria ad Martyres* na 13. V. Naime, provale Vandala, Gota, Saracena i Langobarda u Italiju sve do Rima ugrožavale su grobove mučenikâ, pa su pape, kao Bonifacije IV, dobivši od cara Foke rimski Panteon, dao prenijeti u nj brojne relikvije mučenikâ i na 13. V 609. g. posvetio je ovaj hram u baziliku na čast Djevice Marije i svih mučenika pod naslovom *S. Maria ad Martyres*. Svake se godine svečano komemorirala ova posveta slijevanjem velikog broja hodočasnika na koje bi se za vrijeme svečane papine mise bacalo s prozorčića kupole mnoštvo cvijeća s ružinim laticama poput diskretne apoteoze. Ovu su ceremoniju nazivali *rosatio* ili svetkovina ruža, *festa delle rose*.¹⁷ Datum 13. V bila je tradicija čašćenja *svih mučenika* na Istoku, u Edessi. Val kulta *svih svetih*, ne *samo mučenika*, počeo je u Rimu za pape Grgura III g. 741. osnivanjem jednog oratorija u bazilici sv. Petra u čast svima svetima. God. 835. prenio je papa Grgur IV blagdan sviju svetih na 1. XI, vjerojatno zbog lakše prehrane hodočasnika u to vrijeme, a Ljudevit Pobožni uveo ga je zajedno s biskupima u svoje države. Oficij u čast sviju svetih na 1. XI donosi u lekcijama i responsorijima povijest postanka blagdana sviju mučenika u Panteonu, a zatim lekcije u čast svetima redosljedom kojim se citiraju u posveti oratorija iz

---

¹⁴ E. Munding, *Die Kalendarien von St. Gallen*. Beuron 1951, 174–175.

¹⁵ L. Duchesne, *Origines du culte chrétien*. Ed. V. Paris 1920, 275–277.

¹⁶ J. de Voragine, *La Légende dorée I.*, Garnier-Flammarion, Paris 1967, 263: ... Adam fut créé et commit le péché au mois de mars... Jésus Christ a voulu souffrir dans le mois de mars, car il fut annoncé et souffrit le même jour.

¹⁷ M. Righetti, o.c. 466–468.

741. g. Jedino je uz lekcije patrijarha i proroka u II Nov umetnut responsorij s odlikama posljednjeg proroka Ivana Krstitelja.¹⁸ Lekcija na Jutarnjoj poziva da se dođe na 1. XI u velikom broju kao na Božić u crkvu posvećenu svima svetima: *I vsi ljudi v' gl(a)vu kalen'di noem'bra. êko i v' d'nb roistva G(ospodь)na v cr(b)k(a)vb v č(a)stь vsěhb s(ve)-tihь posvěčenuju da pridutь*. Ova se svetkovina s novim datumom na 1. XI brzo raširila po čitavoj crkvi, a ceremonija bacanja ruža pomalo je prelazila od 13. V na nedjelju u oktavi Uzašašća. Ta je nedjelja dobila naziv *Dominica de rosa* i, izgubivši svoje prvotno značenje, povezalo se bacanje cvijeća sa skorim dolaskom Duha Svetoga, a sami Duhovi dobili su naziv *Pasqua di rose* ili *Rosalia*.¹⁹ Ni prema galikanskom fiksnom datumu Uskrsa (27. III), ni prema prvom uskrsnom datumu velikog uskrsnog kruga za 988. g. (8. IV) u II Nov, ni prema datumu Uskrsa za 1495. g. kad je pisan II Nov, datum 13. V ne odgovara ni nedjelji u oktavi Uzašašća, ni Duhova. Izgleda, da se u datumu našeg kalendara krije stara ceremonija bacanja cvijeća za vrijeme svečane proslave godišnjice posvete bazilike S. Mariae ad Martyres od 7–9. st. Kad je izbljedjelo prvo značenje uz komemoraciju posvete bazilike, možda su ceremoniju ili koji naziv personificirali u žensko ime *Ružie d(ě)vi* kao u našem kalendaru, koji je osamljeno registrira, dok se sama posveta bazilike citira u kalendarima sve do 11. st. pa je bilježi kalendar glag. Praških listića.²⁰

Raslojavanje sanktorema našega kalendara pokazalo je da su svetkovine uglavnom ustaljene u liturgijskom nizu crkvene godine do 10. st., što odgovara uniformiranju liturgijskih knjiga srednje i sjeverne Evrope. Tom se vremenskom periodu ne protivi ni pojava istočnih datuma u II Nov, koji su svi, osim *sv. Andronika*, navodno prvoga biskupa u Sirmiju, ustaljeni u carigradskoj Velikoj crkvi sv. Sofije u 10. st., što odražuje dulju ustaljenu praksu odvijanja kulta ovog znamenitog carigradskog vjerskog centra.

Vrednovanje kalendarskih naslova II Nov brevijara otvara perspektive koje bi mogle sezati u ćirilometodsko razdoblje. Naime, solunska su Braća, formirajući slavenske liturgijske priručnike, mogla naći u lat. knjigama franačkog, donjorajnskog područja u Moravskoj zapadni kalendar, prihvatiti ga i impregnirati svecima i datumima istočne prakse. Vizija ovakva zaključka mogla bi se naslutiti i u dubleti imena *Jozue – Isus Navin*, vođe izraelskog naroda, u staroslavenskim svetopisamskim tekstovima. *Isus Navin* odražuje *grčke* predloške, a *Jozua latinske* izvore. Dublete dolaze u starozavjetnim misalskim perikopama glag. misala

Ex 24,13: Surrexerunt autem Moyses et Iosue minister eius

Hm, Nk: *Vstavь Moisèi i Jjuosue sluga ego*

III₄ dodaje: *Poět sь soboju Isusa Nav'jiina*

Ro dodaje: *Poět sь soboju Isusa sina Nav'jjiina*

¹⁸ Isti, o. c. 470: in honorem Salvatoris, sanctae Dei Genitricis... sanctorumque apostolorum, martyrum quoque et confessorum Christi, perfectorum iustorum.

¹⁹ Isti, o. c. 468; A. Giry, Manuel de diplomatique. Paris 1894; Du Cange, Glossarium Mediae et infimae latinitatis. Graz 1954, V, 460; VI–VII, 191, 216; Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis I–II, Graz 1954, donose potvrde za ove ceremonije iz 12. st.

²⁰ L. Pokorný, Liturgie pěje slovansky. Soluňští Bratři. Prag 1962, 168.

Deut 31,23: Praecepitque Iosue filio Nun

Hm: *I povelj Gospodъ Isusu sinu Nav'finu*; Ill₄: *Navjiinu*; Ro: *Navjifinu*.

Nk: *I povelj Gospodъ Juosue sinu Navfinu*

U prvom tekstu, Ex 24,13, Hm i Nk imaju *Iosue*, a Ill₄ i Ro jednako mijenjaju početak rečenice dodavši očevo ime. U drugoj rečenici, Deut 31,23, kad treba naglasiti čiji je sin, samo Nk ostaje kod *Iosue*. Ime *Iosue* prisutno je samo u jednom sangalenskom kalendaru iz 11. st. i to na 1. IX. Štampano je petitom poput ostalih sanktorema, za koje autor nije siguran da je bio slavjen i nekim kultom. *Isusъ Navъginъ* dolazi u pregledu biblijske povijesti Metodijeva Žitja 1,22,²¹ a od glag. kalendara registriraju ga samo Cod. sl. 11 i Lj 161 a/2 zajedno s II Nov na 19. IX. Izgleda da je u II Nov ovaj sanktorom izbljedio, jer je kraćenica *isa* (*Isusa*) pretvorena u *isъ*, tj. u kvalifikaciju *ispovjednik*, a atribut, *Nav'fina*, postao je svetačko ime. Vjerojatno se u ovom *datumu* (19. IX) i *imenu* zrcali daleka, možda ćirilometodska, tradicija donesena s Istoka. Ona je u doba pisanja II Nov izgubila prvotno značenje, jer ovo ime, osim Rimskog martirologija (ali kao *Iosue*), počevši od Adonova ali samo na 1. IX, ne registriraju ni *latinski* ni *glagoljski kalendari*. I carigradski ga Tipikon iz 10. st. donosi samo na 19. IX. Na 1. IX pojavljuje se od 12. st. u mlađim Tipikonima.²²

Prema potvrdama datiranih latinskih kalendara i oblikovanje fizionomije našeg kalendara odražuje vremenski raspon od 9–10. st. Nadogradnju sačinjavaju češki *sv. Većeslav* i *Adalbert* (936, 998), *sv. Koloman* (1012) i sveci mađarske krune (11. st.) koji zbog političkih i rodbinskih veza ulaze u glag. kalendare. Znatne prinove nakalamljuju se franjevačkom redakcijom brevijara i misala 13. st. koju prihvaća čitava zapadna crkva, a od redova augustinci, pavlini i premonstratenzi. Pavlini na hrvatskom glagoljaškom području poput hrv. benediktinaca – glagoljaša preuzimaju njihov standard glag. kalendara s lokalnim dijecezanskim, dalmatinskim i istarskim, dakle domaćim sanktorima.

Postavlja se pitanje ima li kakvih pokazatelja za *vrijeme*, u koje bi se moglo smjestiti redigiranje temeljna sastava glagoljskog kalendara? Uz jedini relikv liturgijskoga kronološkog podatka o prvom danu stvaranja svijeta u našem kalendaru, koji stvara viziju postanka kal. za karolinške renesanse od 8–10. st., pashalni veliki ciklus II Nov počinje s uskršnim datumom za 988. godinu. To je godina kojom ne može početi ni jedan veliki ciklus uskršnih datuma. Ako se za početak kršćanske ere uzme godina Kristova rođenja, prema računanju Dionizija Malog (+ 525), a ovo se računanje širilo po čitavoj Crkvi za časnoga Bede (+ 735) i liturgijske reforme Karla Velikoga, onda prvi veliki ciklus ide od 1–532, drugi 532 + 532–1064. Dakle god. 988. beznačajno se utapa u tom nizu. Pođemo li od malog, mjesečeva ciklusa, koji se sastoji od 19 godina, s polazištem godine Kristova rođenja, onda 988. godinom počinje 52. mjesečev ciklus. Znameniti poznavalac latinskih kodeksa beneventanskog pisma i pashalnih tabela *A. E. Loew* upozorava na oprez pri

---

²¹ F. Grivec – F. Tomšič, *Constantinus et Methodius Thessalonicenses. Fontes. Radovi Staroslavenskog instituta* 4. Zagreb 1960, 148.

²² J. Mateos, o. c. I, 3.

datiranju kodeksa prvom godinom 19-godišnjeg ciklusa, ako je ona pravilna. Vjerojatnije je da je pisar pisao kodeks jedne godine toga ciklusa, a mehanički je prepisao čitav niz.²³ Za ilustraciju navodimo montekasinski kodeks *Casanatensis 641* koji ima stariji i mlađi dio. U prvom, starijem dijelu, nalaze se tablice s uskrsnim datumima od 812–840. g. To je mali sunčev ciklus uskrasnih datuma za 28 godina i god. 812. stoji na čelu 30-tog takvog ciklusa od Kristova rođenja. Istraživač MC kodeksa prof. Loew nije primijetio da je ovo ciklus od 28 g. pa je zaključio da je kodeks pisan iza 812. g., jer da tom godinom ne počinje 19-godišnji ciklus i da tom vremenu odgovara i razvitak njegova pisma. Na kraju mlađeg dijela kodeksa ispisan je veliki uskrсни ciklus od 532–1063. g., koji je pisar mehanički prepisao iz svoga predloška, ali ne čitav, jer tabela završava 19-godišnjim ciklusom od 874–893. g. i u tom je rasponu kodeks i pisan. Loew primjećuje da su pisari donosili protekle cikluse, da bi u njih unosili analitičko-povijesne unose.²⁴

Pop je Martinac ispisao čitav veliki ciklus uskrasnih datuma od 988–1519, tj. 28 x 19 g. Prvi datum stoji na čelu 52. devetnaestogodišnjeg ciklusa, ali tim uskrsnim datumom ne može početi veliki uskrсни ciklus od 532. g. 19 glagoljskih kodeksa imaju pashalne tabele od kojih samo 4 imaju čitav veliki ciklus, a ostale su tabele njegov dio, ali je donja granica uglavnom ista, tj. godina 1519.²⁵ Prema tome izgleda, da sve tabele hrvatsko-glagoljskih kodeksa pripadaju jednoj prototabeli koja je imala isti početni uskrсни datum za g. 988. Iako su se tabele kasnije mehanički prepisivale, cijepale, prvi je glagoljski komputista trebao uložiti mnogo truda da adaptira latinski sistem tzv. lunarnih abecednih slova s posebnim oznakama na glagoljsku azbuku. Sa sigurnošću se može ustvrditi da je pop Martinac izvrsno poznao komputističke elemente, jer je pravilno i jasno protumačio u bilješci sa strane tabele da se 1495. g. slavio Uskrs 19. IV, a nedjelja pedesetnica (mesopust, pust) na 1. III.²⁶ Za njegovu je tabelu karakteristično da nema nikakvih oznaka uz starije uskrсне datume, već od 13. st., tj. za 1254. g. Naime, nakon dopuštenja slavenskog bogoslužja senjskom biskupu 1248. g. i omišaljskim benediktincima 1252. g. i franjevačke redakcije liturgijskih knjiga, procvalo je prepisivanje lit. kodeksa na hrvatskom području. Tabele nisu trebale revidiranje pa su ih preuzeli iz starih kodeksa i stoljećima se prenosilo iz kodeksa u kodeks. Pisari Kvarnerskog bazena i Istre sačuvali su 4 velike pashalne tabele, a to je prema današnjem stupnju znanstvenih istraživanja povijesni teren, gdje su glagoljica i slav. bogoslužje uhvatili najčvršći korijen i ta je regija sačuvala najstarije epigrafske i književne glagoljske spomenike.

Vrednovanje kalendarskih jedinica II Nov osvijetlilo je vrela, vrijeme i kulturna zapadna i istočna središta koja su djelovala na stvaranje fizionomije glagoljskih kalendara. Ono je zasada pokazalo filijacijski odnos našeg kalendara s glag. kal. Cod. sl. 11 i Lj 161 a/2 u više naslova, a tu i tamo s Hrvojevim (Hm), Prvotiskom (Pt) i Kosinjskim (Kos) kao

---

²³ E. A. Loew, *The beneventan script. A history of south Italian minuscule.* Oxford 1914.

²⁴ E. A. Loew, *Die ältesten Kalendarien aus Monte Cassino.* München 1908, 3, nota 2.

²⁵ M. Pantelić, *Pashalne tabele i datiranje glagoljskih kodeksa.* Slovo 25–26. Zagreb 1976, 277.

²⁶ *Isti*, o.c. 274–278, 281.

i sa zagrebačkim lat. kal. najstarijega brevijara MR 67, za koji je dokazano da pripada obitelji galofranačkih i donjorajnskih kalendara.²⁷ Filijaciju s glag. kal. potvrđuju uz ostala slaganja

1. *Isti datumi nekih rijetkih imena:*

19. III	<i>Timotêê mč</i>	Lj 161 a/2, Hm, Kos
27. III	<i>Bun'sidiê i proč mč</i>	Lj 161 a/2
30. III	<i>Tiborcie dv</i>	Cod. sl. 11, Lj 161 a/2
2. IV	<i>Marčina pp is</i>	Cod. sl. 11, Hm, Kos
3. IV	<i>Ambroziê bs is</i>	Kos
19. V	<i>Petra z' Morine</i>	Kos
25. VI	<i>Galikana mč</i>	Cod. sl. 11, Lj 161 a/2
5. VII	<i>Marti, dv</i>	Lj 161 a/2
19. IX	<i>Nav'fina is</i>	Cod. sl. 11, Lj 161 a/2
15. X	<i>Kirina mč</i>	Kos
3. XI	<i>Pelegrina mč</i>	Lj 161 a/2, Pt
14. XI	<i>Brikiê bs is</i>	Cod. sl. 11, Lj 161 a/2, Pt, Kos
14. XII	<i>Viktorie mč</i>	Pt
15. XII	<i>Susan'ni mč</i>	Kos
22. XII	<i>30 mč</i>	Cod. sl. 11, Lj 161 a/2, Pt

2. *Izmjena i zamjena imena:*

1. IV	<i>Amciêna mč, Kvin'tina</i>	Cod. sl. 11, <i>Kvin'ciêna</i> Lj 161 a/2
15. IV	<i>Br'nar'da op is</i>	mj. <i>Brandana</i> Cod. sl. 11, Lj 161 a/2
31. X	<i>Kvintina mč, Lj 161 a/2</i>	<i>Kon'tina</i>
17. XII	<i>Agnaciê is</i>	mj. <i>Ignaciê</i> 161 a/2
30. XII	<i>Anecipra mč mj. Necipra</i>	Pt (Nicephorus)

Ostale filijacijske komponente omogućila bi komparacija svih sačuvanih glag. kalendara zajedno s lat. dalmatinskim kalendarima. Identifikacija neodređenih svetačkih imena i datuma, jedinstveno svetkovanje *sv. Radegunde* na 2. V u II Nov mjesto na 13. VIII i *Sopie* dv koju svi glag. kal. donose na 10. X, zatim potvrde za žen. imena *Ružie* i *Tiborcie* jače bi odredile vrela našega kalendara. I lingvistička raščlamba slaviziranih lat. naslova i sasvim narodnih imena svetaca s njihovim patronatstvom predstavlja lepezu interesa za tu medijevalnu kulturnu baštinu. Napominjemo da su starija imena više nostrificirana od mlađih kao npr.: *Toma ap* na 21. XII, ali *Tomasz z' Akvina* i *Tomasz bs mč* na 29. XII; *Antonъ op* 17. I, *An'tonъ* (Antoninъ) mč 2. IX, ali *Antonii is* 13. VI; *sv. Eufemija* dolazi na četiri datuma u varijantama: *Eufemiê, Eufimiê, Eufumiê* i *Fumiê*. U nekim se imenima odrazuju čitanja susjednih zemalja i njihovih dijalekata: *Marcellus* je uvijek *Marčel*; *Higynus* – *Ižin, Žin*; *Gilbertus* – *Žilbert*; *Justus* – *Žust* (Trst); *Julianus* –

²⁷ N. Sertić, o.c. 148–159.

Žuliën (Rimini) itd. Ovaj niz upotpunit će azbučni popis svetačkih imena II Nov kal. i upozoriti na kulturnopovijesno značenje pojedinih imena za region glagoljaškog područja koje je imalo svoju određenu kultnu fizionomiju od 10–15. st. na rubu evropskog srednjovjekovlja. Ovu su fizionomiju počela oblikovati solunska Braća i njihovi učenici, zatim hrv. benediktinci–glagoljaši, nastavili je popunjavati franjevci, a prihvatili su je hrv. pavlini koji su u našem kodeksu dodali svoje oficije, ali ih nisu posebno označili u kalendaru. Ovaj redosljed formiranja glag. kal. potvrđuju karakteristični zajednički sanktoremi u II Nov i u Cod. sl. 11 iz kraja 14. st. u kojem misa, odnosno 3 oracije za *opata*, tj. poglavara samostana, odražuje benediktinske tradicije (franjevci imaju gvardijana, pavlini priora), ali se u litanijama svih svetih u tom kodeksu kao i u II Nov na drugom mjestu apostrofira ime *sv. Pavla prvog pustinjaka*, što upućuje na pavlinsku redakciju (na prvom je mjestu ostavljeno ime *sv. Benedikta*). U odabiru lokalnog kulta svetaca pavlini su se ograničili na ona područja u kojima su djelovali. U kal. nema akvilejskog *Fortunata*, *Kancijana*, tršćanskog *Sucerba* (Servulus), *Lazara mč* i ostalih, a s juga nije ušao trogirski biskup *sv. Ivan*. I zadarsko-ninski sanktoremi zastupani su, a u narodnu obliku oni, koji nisu ušli u registar rimskog kalendara kao: *Zuvel* (Zoilus), *Asel* (Anselmus). Istarski lokalni kult predstavljaju vulgarna istarska imena: *Arecipr* (Nećipr–Nicephorus), *Vorih* (Udalricus), *Mohor* (Hermagora), ali *Flor* nije ušao kao *Flor*. I u starom istočnom fondu susreću se narodna imena: *Fumie dv*, *Ėr'něē mč* (Irenaeus), *Nav'jina is* (Jesus Navin), *Dmit'ra mč* (Demetrius). Zapažaju se *dublete* imena u samom kalendaru ili na drugim mjestima kodeksa: *Jeorjiē* registrira kalendar, sanktoral i litanije svih svetih, a *Prinesenie s(veta)go Jurē* kalendar na 26. XI; *sv. Krsogona* (Chrysogonus) ne izostavljaju ni lat. ni glag. kal., jer je njegovo ime ušlo u misni kanon. On je zaštitnik grada Zadra i naslovnik znamenite benediktinske opatije „Sv. Krševan” u Zadru, pa je u litanijama svih svetih njegovo ime registrirano u popularnu obliku, tj. *sv. Krševane*.

Moglo bi se postaviti pitanje, nije li kal. II Nov odraz njemačkih, švicarskih, austrijskih, poljskih, čeških i napokon mađarskih pavlinskih kalendara iz 14. st. kad su se oni udružili i povezali istom regulom *sv. Augustina* i odobreni 1309. g.? Većina njemačkih pavlinskih samostana nalazila se između Bodenskoga jezera i Freiburga,²⁸ u blizini znamenitih ben. srednjovjekovnih žarišta kulture kao Reichenau pa i St. Gallen čije se kulturno zračenje osjećalo u susjednim regionima. Zanimljivo je da kal. II Nov ne donosi *sv. Bonifacija mč*, benediktinca, apostola i organizatora njemačke crkvene pokrajine, biskupa Mainza, pod čiju je metropoliju pripadao i Prag od 973–1344. g., osnivača opatije „Fulda”, gdje mu i tijelo počiva, + 5. VI 754. g. Nema ni *sv. Ruperta*, apostola Bavorske, salzburškog biskupa, utemeljitelja ben. opatije „St. Peter” u Salzburgu, + 27. III oko 710. g. Nema ni *sv. Emmerama*, regensburškog biskupa i jednog od zaštitnika toga grada, + 22. IX 652, i *sv. Wolfganga*, benediktinca iz Einsiedelna, apostola Mađara i biskupa u Regensburgu, + 31. X 994. g. Latinski kalendar pavlinskog misala iz 1397. g., koji se čuva u

²⁸ Lexikon für Theologie und Kirche VIII, coll. 20–21 nabrāja osim 131 mađ. pavl. samostana slijedeće njemačke samostane: Rohrhalden kod Rottenburga (bs, Regensburg); Langnau kod Friedrichhafena; Bonndorf i. Schw; Grünwald kod Lenzkircha; Thannheim kod Donaueschingena; St. Peter na Kaiserstuhlu i Kirnhalden; 2. poljska: Częstochowa i Krakow; austrijska: Wienternals, Wiener Neustadt i dr.

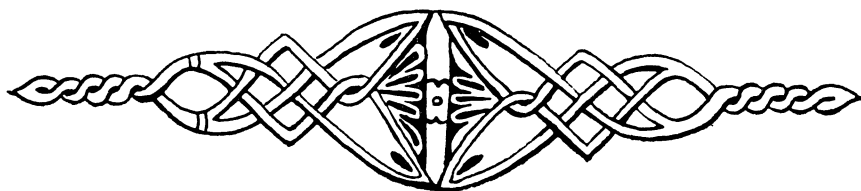
Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu, sgn. R 3575 sadrži fond *poljskih* svetaca: *Stanislava mč*, + 1079, s prijenosom, *Jadvige*, + 1243; *čeških*: *Većeslava* s prijenosom, *Ludmile*, sv. *Prokopija* op + 4. VII 1053; *mađarskih* svetih kraljeva, njihova apostola *Wolfganga*, *salzburškog sv. Ruperta* s translacijom, njemačkog *Bonifacija*, *Afru*, *Kunigundu* i *Sigismunda*. Ovaj kal. odrazuje kult svetaca onih krajeva gdje su pavlini djelovali.

Po kojem kriteriju nisušli u sastav kal. II Nov *Bonifacije* i *Rupert*? Da li zbog njemačkog političko-crkvenog stava prema pojavi slavenskog bogoslužja i uspostavi sirmijske nadbiskupije i njena nadbiskupa sv. Metodija 879. g., ili su u registar našega kalendara kao i u ostale glag. kal. ulazili oni kršćanski heroji mučenja i asketskog života preko kojih je srednjovjekovlje komuniciralo s nebom tražeći od njih pomoć i zaštitu za svoju ugroženu unutarnju ili vanjsku egzistenciju, tj. zdravlje, imovinu? Čuvena patronatstva pronosila su kult svetaca na sve strane kao npr. sv. *Vilibranda*, pomoćnika protiv epilepsije, a sv. *Radegundi* u Poitiers navraćali su se hodočasnici na prolazu k sv. Jakovu u Compostellu opterećeni različitim bolestima.²⁹ Izgleda da su benediktinci pronosili misionarenjem kult svojih svetaca, a pavlini su kasnije prihvaćali naročito utemeljitelje njihovih samostana, jer su oni obično počeli asketski život individualnim pustinjaštvom. Kad bi im se pridružilo više sljedbenika, osnivali bi samostane. I jedan i drugi red gleda u pustinjacima svoje uzore, pa su u njihovim kalendarima našli mjesto eremite svih krajeva i vremena, a baštiniio ih je i kal. II Nov brevijara na izmaku 15. st. Prema tome je odabir sanktorema zapadne i istočne heortologije vrlo star, što odrazuju izbljedjeli kalendarski relikti iz 9. st. i ranije, kao: jedini kronološki podatak o početku stvaranja svijeta, stari datum 19. IX poznat prije 10. st., *Nav'jina ispovjednika* mj. *Isusa Nav'jina* i personifikacija omiljela bacanja ruža na dan komemoriranja posvete bazilike u žensko svetačko ime *Ružie dēvi*. Na starinu podsjeća rijedak kalendarski naslov: *Obrētenie moći Kliman'ta* na 29. I, tj. pronalazak smrtnih ostataka sv. Klementa pape, koje su sveta Braća ponijela sa sobom u Rim g. 867. Ovaj podatak osamljeno registrira Cod. sl. 11 koji je rodan s kal. II Nov. Kult germanskog apostola sv. *Bonifacija* nije nepoznat hrvatskim glagoljašima, jer ga bilježi kal. Lj 161 a/2, a salzburškog sv. *Ruperta* (Roprehta, 24. IX) donosi jedino kal. glag. zbornika Cod. sl. 73 iz 1375. g. Vjerojatno su izostali iz najstarijeg registra glag. standarda kalendara koji je baštiniio II Nov zbog svježine crkvenopolitičkih odnosa kod pojave slavenskog bogoslužja s repertorijem njihovih liturgijskih knjiga.

Na kraju napominjemo da su hrvatski pavlini poput onih u Mađarskoj unijeli iste svoje elemente u kalendar, sanktoral i litanije svih svetih i to: sv. *Pavla prvog pustinjaka* (10. I, oktava 18. I i translacija 14. XI); sv. *Augustina bs* (28. VIII, oktava 4. IX, translacija 11. X). Naš je sanktoral osim ovih službi obogaćen i oficijem sv. *Ludovika bs* 19. VIII i kralja na 25. VIII, svetih rođaka hrvatsko-ugarskog kralja i velikog dobrotvora mađarskih i hrvatskih pavlina, *Ludovika Velikog*, iz napuljske kraljevske kuće Anjou. Njegov moralni lik crta nepoznati autor lekcija translacije moći sv. Pavla prvog pustinjaka iz Venecije u Budim g. 1381: ... *zbožanъ prin'cipъ kralъ ugrski Lodovikъ moćiju krē-pakъ. V krēposti sv(ē)t(a)lb. v s(vē)tl(o)sti tihъ. i v tihosti mudarъ. v mudrosti počtenъ.*

²⁹ J. le Goff, Srednjovjekovna civilizacija zapadne Evrope. Beograd 1974, 436.

v počten' i sl(o)vomъ i dělomъ h(rъst)ъbîninъ. iže pečalovaše se za kraljevstvo svoe da bi iz'biľ podvizajućih se i s mnogimi vitezi. i špendiju ne maľu ruku sil'nu i veliku vois'ku posla nъ Bnet'ke ... S Anžuvincem i napuljskim kraljem Karlom II bio je povezan izbor i rezidencija na njegovu dvoru u Napulju pape *Celestina V*, pustinjaka, imenom *Petra z' Morine*, + 19. V 1296. g. Bio je suvremenik obaju svetih Ludovika. Njegovo ime registri-
raju samo dva glag. kal. II Nov i Kos. Pavlini ne izostavljaju u kal. *Teobalda pustinjaka*, kanonizirana 1073. g. kao ni *Nikole Tolentinskog*, svetog člana Eremita sv. Augustina kanonizirana 1447. g. Biblijski su im uzori bili sv. patrijarsi *Abraham*, *Izak* i *Jakov*, sv. *Ilija prorok*, sv. *Ivan Krstitelj*, prvi pustinjak, koji je registriran: 7. I, 24. VI, oktava 1. VII, glavosijek 29. VIII; sv. *Marija Magdalena*, pokornica u samoći. Ako litanije svih svetih apostrofiraju na čelu svetih monaha i eremita sv. *Pavla prvog pustinjaka* kao u Hm, ili na drugom mjestu iza sv. *Benedikta* u Cod. sl. 11 i u II Nov, onda je to uz nabrojene elemente uvjerljivi pokazatelj da se radi o pavlinskoj liturgijskoj baštini.

ABECEDNI POPIS SVETKOVINA

Ab'donъ m	Abdon m	30. VII
Ačín'ťъ v. Protъ	Hyacinthus m	11. IX
Adalbertъ bs mč	Adalbertus ep	24. IV
Adriěnъ mč	Adrianus m	8. IX
Agapitъ mč, v. Pelicišimъ	Agapitus m	6. VIII
Agapitъ mč	Agapitus m	18. VIII
Agata dv mč	Agatha vg m	5. II
Agnacii (!) is	Ignatius ep m	17. XII
Agniě dv mč	Agnes vg m	21. I
Agrikola mč, v. Vitalii	Agricola m	4. XI
Ag'nie drugie mč	Agnes secundo	28. I
Ahacъ mč	Acacius m	22. VI
Albinъ mč	Albinus (Albanus) m	21. VI
Alegunda dv	Aldegundis abb vg	29. I
Aleksandrъ mč	Alexander pp	3. V
Aleksandrъ pp mč	Alexander patr	26. II
Aleksii is	Alexius cf	17. VI
Alek'sъ is	Alexius cf	17. VII
Amanъ mč	Amandus m	31. X
Aman'ňъ mč	Amandus ep	6. II
Ambakukъ mč	Abacuc m	19. I
Ambrozii bs is	Ambrosius ep cf	8. I
Ambrozii bs is	Ambrosius ep	3. IV
Ambrozii bs is	Ambrosius ep cf	7. XII
Amcieňъ (Kvin'cieňъ)	Quintianus m	1. IV
Amnenъ mč, v. Amanъ	?	31. X
Anaklitъ pp mč	Anacletus pp m	13. VII
Anastasiě dv mč	Anastasia vg m	25. XII
Anastasiu mč	Anastasius m	22. I
Anaz'tazii (!) bs mč	Athanasius ep	2. V
Anaždažii mč	Anastasius I pp	27. IV
Andronikъ bs mč	Andronicus ep	17. V
And'rei ap	Andreas ap	30. XI
Anecirъ mč (Nečirъ)	Nicephorus m	30. XII
Anicetъ pp mč	Anicetus pp	17. IV
Antonъ op is	Antonius ab	17. I
Anužii mč	Genesius m (?)	19. IV
An'kselъ bs is	Anselmus ep	18. III
An'na mater đevi Marie	Anna mater Mariae	26. VII
An'tonii is	Antonius cf	13. VI
An'tonъ mč	Antoninus m	2. IX
Apolinarъ bs mč	Apollinaris ep	23. VII
Apoloniě dv mč	Apollonia vg m	9. I
Apulii mč	Apuleius m	7. X
Arhilii mč	Achilleus m	12. V
Arsėnii is	Arsenius erem	19. VII

Aseľ is	Anselmus cf	26. VIII
Avdifakšъ, v. Ambakukъ, mč	Audifax m	19. I
Avdifaktъ mč, v. Felicii	Adauctus m	30. VIII
Avramъ is, v. Isakъ	Abraham patr	5. X
Av'gustinъ bs is	Augustinus ep cf	28. VIII
Barbara dv mč	Barbara vg m	4. XII
Barbatъ bs is	Barbatus ep	19. II
Bartolomei ap	Bartholomaeus ap	24. VIII
Basilidъ bs	Basilius ep	1. I
Basilii mč	Basilides m	12. VI
Beatrica, v. Simplicii mč	Beatrix m	29. VII
Benediktъ op	Benedictus ab	21. III
Blažii bs mč	Blasius ep m	3. II
Bonavintura bs is	Bonaventura ep cf	3. VII (!)
Bonifacii mč	Bonifatius m	14. V
Brikcii bs is	Briccius ep	14. XI
Brnaba ap	Barnabas ap	11. VI
Brnardinъ is	Bernardinus cf	20. V
Brnardъ op	Bernardus ab	20. VIII
Brnardъ (Brandanъ) op	Brandanus ab	15. IV
Bun'sidii i proč mč	Batusius c. soc. mm	26. III
Cecelié mč dv	Caecilia vg m	22. XI
Celev'tinъ (!) is	Caelestinus I pp	8. IV
Celisъ mč, v. Nazarъ	Celsus m	28. VII
Cezarii mč	Caesarius m	1. XI
Cipriénъ bs mč	Cyprianus m	26. IX
Cirinъ mč	Cyrinus m	12. VI
Cirъ mč, v. Ivanъ	Cyrus m	31. I
Čabriénъ bs mč, v. Korněľ	Cyprianus ep m	14. IX
Čir'ěkъ mč	Cyriacus m	8. VIII
Damasъ pp mč	Damasus pp cf	11. XII
Darié mč	Daria m	25. X
Deonožii is	Dionysius m	27. II
Děonožii mč	Dionysius m	8. II
Děonožii i druž. ego mč	Dionysius et soc. mm	9. X
Dmit'ръ mč	Demetrius m	26. X
Domínikъ is	Dominicus cf	5. VIII
Domnikъ is	Domitius cf	4. VII
Dom'ěný mč, v. Kuzma mč	Damianus m	27. IX
Duimъ bs mč	Domnius ep m	7. V
Dunatъ bs is	Donatus ep	25. II
Dunatъ bs mč	Donatus ep m	7. VIII
Ejidii op	Aegidius ab	1. IX
Elarii is	Hilarus pp	10. IX

Elena cēsarica	Helena imperatrix	22. V
Elisai (!) pr	Elisaeus proph	14. VI
Eliutorii pp mč	Eleutherius pp	26. V
Elizabetha vd	Elisabeth vid	19. XI
<i>El'zearii is</i>	<i>Elzearius cf</i>	27. IX
Eminiēnъ m	Geminianus m	16. IX
Eraz'mъ mč	Erasmus m	2. VI
Eremiъ mč	Hermēs m	28. VIII
Erkulinъ bs mč	Herculanus ep m	1. III
Ermanъ bs mč	Germanus ep	31. VII
Ermanъ mč	Germanus op (? Geremarus)	25. IX
Eronimъ prozv is	Hieronymus presb cf	30. IX
Ervasii mč	Gervasius m	19. VI
Eudronii mč	Gumbertus (?) ep	20. III
Euenii is	Eugenius ep	15. XI
Eufemiē dv mč	Euphemia vg m	16. IX
Eufimiē dv	Euphemia vg m	3. IX
Eufraziē dv	Euphrasia vg	11. II
Eufumiē dv	Euphemia vg m	13. IV
Eulaliē dv mč	Eulalia vg m	12. II
Euštínъ pp mč	Justinus m (?)	16. VI
Even'tínъ mč	Eventius m	3. V
Evrpimihъ mč	Epimachus m	10. V
Evsebēi pp is	Eusebius presb cf	14. VIII
Evstatii i druž. ego mč	Eustachius et soc. mm	20. IX
Ezekielъ pr	Ezechiel proph	7. IV
Ěkovъ ar	Iacobus ap	16. III
Ěkovъ ar	Iacobus Maior ap	25. VII
Ěkovъ ar mč, v. Pilirъ	Iacobus ap m	1. V
Ěkovъ is, v. Avramъ	Iacobus patr	5. X
Ěkovъ Personinъ mč	Iacobus intercisus m	28. XI
Ěr'nēi mč	Irenaeus ep m	22. VIII
Fab'ēnъ pp mč	Fabianus pp m	20. I
Fauštínъ mč, v. Simplicii	Faustinus m	29. VII
Felicii mč, v. Nabor	Felix m	12. VII
Felicii mč	Felix m	30. VIII
Felicii pp (!)	Felix presb Romanus	14. I
Felicita dv mč	Felicitas m	7. III
Felicita mč	Felicitas cum 7 filiis	9. VII(!)
Felikšъ mč	Felix presb Nolanus	14. I
Flaviēnъ mč	Flavianus m?	22. X
Floriēnъ mč	Florianus m	5. V
Florъ (Plorъ) bs mč	Florus ep cf	27. X
Fluren'cii is	Florentinus ep	17. X
Fran'čiskъ is	Franciscus cf	4. X
Priētie ranъ	Impressio sacrum stigmatum	17. IX
v. Prnesenie	Translatio	24. V

Fumié dv, v. Eufemié	Euphemia vg m	16. V
Fuska dv	Fusca vg	13. II
Gai is	Gaius (Caius) pp	21. IV
Gai pp	Gaius (Caius) pp	22. IV
Gai pp mč	Gaius (Caius) pp	20. II
Galikanъ mč	Gallicanus m	25. VI
Galъ op is	Gallus ab	16. X
Ganii mč	Gangolfus (?) m	11. V
Gordiéнь mč	Gordianus m	10. V
Gorgonъ mč	Gorgonius m	9. IX
Ggurъ pp is	Gregorius pp	12. III
Ignacii bs mč	Ignatius ep m	1. II
Ijuliéna dv mč	Juliana vg m	16. II
Ijuliéнь bs mč	Iulius I pp	11. IV
Ijuliéнь mč	Julianus m	20. II
Ijulii bs is	Julianus (?)	7. II
Ijustinъ mč	Iustinus m	1. VI
Iarii is	Hilarius ep	12. I
Iarionъ op is	Hilarion ab	21. X
Ilié pr	Elias proph	20. VII
Inocencii pp mč	Innocentius (?)	16. VII
Ipolitъ mč	Hippolytus m	13. VIII
Ipolitъ, v. Timotěi mč	Hippolytus ep m	22. VIII
Irina dv	Irene vg m	16. IV
Isakъ is, v. Avramъ	Isaac patr	5. X
<i>Isusъ Hrъstъ</i>	<i>Jesus Christus</i>	
Roistvo	Nativitas Domini	25. XII
Obrězanie	Circumcisio	1. I
Kršćenie	Epiphania	6. I
Preobrazenie	Transfiguratio	6. VIII
Našastie Križa	Inventio Crucis	3. V
Vzdviženie Križa	Exaltatio Crucis	14. IX
(Isusъ) Nav'jinъ is (!)	Iosue seu Iesus filius Nave	19. IX
Ivanъ ap ev	Ioannes ap ev	27. XII
prědъ Vlaška vrata	ante portam Latinam	6. V
<i>Ivanъ Hrъstitelъ</i>	<i>Ioannes Baptista</i>	7. I
Roistvo	Nativitas	24. VI
Usičenie glavi	Decollatio	29. VIII
Ivanъ mč, v. Sirъ	Ioannes et Cyrus mm	31. I
Ivanъ pp mč	Ioannes I pp	27. V
Ivanъ pust is	Ivan Croatus er	21. II
Ivanъ, v. Pavalъ mč	Ioannes et Paulus mm	26. VI
Ivanъ Zlatoustъ patr is	Ioannes Chrysostomus	13. XI
<i>Ivonišъ is</i>	<i>Ivonis presb</i>	27. X
Ižinъ pp mč	Hyginus pp m	11. I

Juda ap , v. Simunъ	Iudas ap	28. X
Julita mč, v. Kurikъ	Iulitta m	15. VII
Jurii mč, v. Prinesenie	Georgius m	26. XI
Justina dv mč, v. Cipriěnъ	Iustina vg m	26. IX
Justinъ erěi mč	Iustinus presb m	4. VIII
Ĵembrihъ kralъ is	Emericus rex cf	5. XI
Ĵeor'ĵii mč , v. Jurii	Georgius m	23. IV
Kalištъ (mj. Kletъ) pp	Cletus pp	26. IV
Kalištъ pp mč	Callistus pp m	14. X
Kasiěnъ mč, v. Ipolitъ	Cassianus m	13. VIII
Katarina dv mč	Catharina vg m	25. XI
Kirikъ mč	Cyriacus m	19. XII
Kiriņъ mč	Quirinus m	30. IV
Kiriņъ bs mč	Quirinus ep m	4. VI
Kiriņъ mč	Quirinus m	15. X
Kir'ěkъ bs mč	Cyriacus ep m	4. V
Klara dv	Clara vg	12. VIII
Kliman'tъ pp mč	Clemens I pp	23. XI
Kol'manъ mč	Colmannus m	13. X
Korněiъ mč	Cornelius pp m	14. IX
Krěmъ mč	?	6. III
Krisan'tъ mč	Chrysanthus m	25. X
Krišlīnъ mč (!)	Crispinus m	24. X
Krsogonъ mč	Chrysogonus m	24. XI
Krsten'ciě mč, v. Vidъ	Crescentia m	15. VI
Krstina dv mč	Christina vg m	24. VII
Krstofogъ mč	Christophorus m	25. VII
Krstofogъ mč	Christophorus m	9. V
<i>Kršč'en'e crkve svete Marie na Os'pi.</i>	<i>Dedicatio ecclesiae s. Mariae in</i>	
<i>I oltara svetoga Martina i sve(te) Marine</i>	<i>„Ospi” et altarium s. Martini</i>	
	<i>et s. Marinae</i>	8. XI
<i>Kršč'en'e cr'kve svetoga Ivana na Os'pi</i>	<i>Dedicatio ecclesiae s. Ioannis</i>	
	<i>in „Ospi”</i>	5. X
<i>Kršč'en'e ol'tara svetoga Ėkova i svete</i>	<i>Dedicatio altarium s. Jacobi et</i>	
<i>Barbare i svetoga Jurě v cr'kvi svete</i>	<i>s. Barbarae et s. Georgii in</i>	
<i>Marie na Ospi</i>	<i>ecclesia s. Mariae in „Ospi”</i>	7. XI
<i>Kršč'en'e velikog ol'tara sv. Marie na</i>	<i>Dedicatio magni altaris s. Mariae</i>	
<i>Os'pi i svetoga Mihovila i Trih' krala</i>	<i>in „Ospi” et altarium s. Michaelis</i>	
	<i>et Trium Regum</i>	18. III
Kurikъ mč	Ciryus m	15. VII
Kurilъ i Metudii bs is	Cyrellus et Methodius	14. II
Kuzma mč	Cosmas m	27. IX
Kviliěnъ mč	Kilianus ep m	7. VII
Kvintinъ mč	Quintinus	31. X
Lambertъ is	Lambertus ep	17. IX
Largъ mč	Largus m	8. VIII
Lediogarii bs is	Leodegarius ep	3. X

Leksan'drъ is	Alexander ep m	18. III
Leonardъ is	Leonardus cf	6. XI
Leonъ mč	Leo (?)	20. X
Lěonъ pp is	Leo II pp	28. VI
Lim'pa đv	Nympha vg m	10. XI
Lino pp mč	Linus pp m	23. IX
Lodovikъ bs is	Ludovicus ep cf	19. VIII
Lodovikъ kralъ	Ludovicus IX rex	25. VIII
Lo(n)jínъ is	Longinus m	15. III
Lovrěncъ mč	Laurentius m	10. VIII
Luciě đv mč	Lucia vg m	13. XII
Luciě mč, v. Eminiěнь	Lucia m	16. IX
Luciěнь mč	Lucius I pp	5. III
Luka ev	Lucas ev	18. X
Magno mč	Magnus ep	19. VIII
Mahaběi mč	7 fratrum Maccabaeorum	1. VIII
Maksimínъ mč	Maximus m	14. IV
Marcedonъ is	Macedonus presb	11. III
Marčelinъ mč, v. Petrъ	Marcellinus m	2. VI
Marčelinъ mč	Marcellinus m	6. VI
Marčelinъ mč (!), v. Marčelъ	Marcus m	18. VI
Marčelъ mč	Marcellianus m	18. VI
Marčelъ mč	Marcellus m	4. IX
Marčelъ pp mč	Marcellus pp	16. I
Marčínъ pp is	Marcellus pp m	2. IV
Marei mč	Marius m	19. I
Margarita đv mč	Margarita seu Marina m	13. VII
<i>Mariě đěva</i>	<i>Maria</i>	
Očišćenie	Purificatio	2. II
Blagovišćenie	Annuntiatio	25. III
Pohoenie	Visitatio	2. VII
ot sniga	ad Nives	5. VIII
Vznesenie	Assumptio	15. VIII
Rois'tvo	Nativitas	8. IX
Prikazanie	Praesentatio	21. XI
Začetie	Conceptio	8. XII
Mariě Magdalena	Maria Magdalena	22. VII
Marínъ is	Marinus m	3. III
Marko ev	Marcus ev	25. IV
Marko pp is	Marcus pp cf	7. IX
Marta đv	Martha vg	29. VII
Marta đv (!)	Martha, mater Simeonis	5. VII
Marta mč, v. Marei	Martha, m	19. I
Martiěнь mč, v. Pročesъ	Martianus m	2. VII
Martínъ bs is	Martinus ep cf	11. XI
Martínъ pp mč	Martinus I pp m	12. XI
Mar'tina đv mč	Martina vg m	1. I
Matiě ap	Matthias ap	24. II

Matii ap ev	Matthaeus ap	21. IX
Mavricii i družini ego mč	Mauritius et soc	22. IX
Mavř mč	Maurus m	21. XI
Мавръ op is	Maurus ab	15. I
Medardъ bs mč	Medardus ep	8. VI
Melkiadii pp mč	Melchιάdes pp m	10. XII
Mendostъ mč, v. Vidъ	Modestus m	15. VI
Men'ň mč	Mennas m	11. XI
Merenciê dv mč	Emerentiana vg m	23. I
Metudii bs is, v. Kurilъ	Methodius ep cf	14. II
Metudii bs is	Methodius ep cf	4. IV
Mihailъ, Êvlenie	Apparitio s. Michaelis	8. V
Svećenie crkvъ	Dedicatio ecclesiae Michaelis	29. IX
Mořorъ bs mč	Hermagoras ep m	12. VII
Naborъ mč, v. Basilii	Nabor m	12. VI
Naborъ mč, v. Feliciii	Nabor m	12. VII
Navarii mč	Iannuarius m (?)	19. X
Nazarъ mč, v. Basilii	Nazarius m	12. VI
Nazarъ mč	Nazarius m	28. VII
Nerii mč	Nereus m	12. V
Nikola is	Nicolaus Tolentinus	10. IX
Nikomedii mč	Nicomedes presb m	1. VI
Nikomedii mč	Nicomedes presb m	15. IX
Nikula bs is	Nicolaus ep cf	6. XII
<i>Oktaba</i>	<i>Octava</i>	
Bogorodice	Nativitatis s. Mariae	15. IX
Efifanie	Epiphaniae	13. I
Ivana Hřřstítela	Ioannis Baptistae	1. VII
Petra i Pavla	Petri et Pauli ap	6. VII
Lovřen'ca	Laurentii	17. VIII
Svetihъ mladěnacъ	Innocentum	4. I
Střpana mč	Stephani m	2. I
Ivana ap ev	Ioannis ap ev	3. I
Bogorodice	Assumptionis s. Mariae	22. VIII
Orbanъ pp mč	Urbanus I pp m	25. V
Otmarъ op is	Othmarus ab cf	16. XI
Pan'teleonъ mč	Pantaleon m	27. VII
Paraksida dv	Praxedis vg	21. VII
Pastorъ prozv is	Pastor presb cf	26. VII
Patricii bs is	Patricius ep cf	17. III
Pavalъ mč, v. Ivanъ	Paulus m	26. VI
Pavlinъ bs	Paulinus ep	22. VI
Pavľ ap, v. Petrъ	Paulus ap	29. VI
Obraćenie	Conversio	25. I
Vspomenutie	Commemoratio	30. VI
Pav'ľ is	Paulus ep Narbonensis	22. III

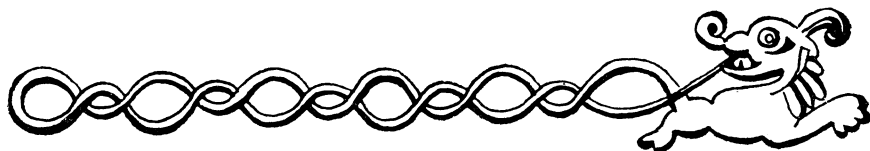
Pav'ľ prvı remeta	Paulus primus eremita	10. I
Pelegin' mč	Peregrinus m	3. XI
Pelicii mč	Felicianus m	9. VI
Pelicii pp mč	Felix I pp	30. V
Pelicišim' mč	Felicissimus m	6. VIII
Perpeta dv mč, v. Felicita	Perpetua vg m	7. III
Petrunila dv	Petronilla vg	31. V
Petr' ap	Petrus ap	29. VI
Uže Petra	Petri ad vincula	1. VIII
Prestol' Petra	Cathedra Petri	22. II
Kršćenie crkve Petra i Pavla v Rimi	Dedicatio Basilicarum ss.	
	Petri et Pauli	18. XI
Petr' z' Morine is	Petrus de Murrone	19. V
Petr' mč	Petrus m	29. IV
Petr' mč, v. Marčelin'	Petrus m	2. VI
Petr' bs mč	Petrus ep m	26. XI
Pii pp mč	Pius I pp m	11. VII
Pilip' ap	Philippus ap m	1. V
Pilip' is	Philippus m	13. IX
Polikarp' bs is	Polycarpus ep m	26. I
Polikron' bs mč	Polychronius ep m	17. II
Poncién' pp mč	Pontianus pp m	19. XI
Pongracii mč	Pancratius m	12. V
Portunat' mč	Fortunatus presb	1. VI
Potencié dv	Pudentiana vg	19. V
Prilemii is	?	13. IV
Prim' mč	Primus m	9. VI
<i>Prinesenie, Prnesenie</i>	<i>Translatio</i>	
Evstatié	Eustahii	31. III
Klari	Clarae	2. X
Semiona v Zadar'	Symeonis in Zadar	8. X
Juré	Georgii	26. XI
Bernardina	Bernardini	17. V
Frančis'ka	Francisci	24. V
Priska dv mč	Prisca vg m	18. I
Prisk' mč	Priscus ep m	6. IX
Pročes' mč, v. Martién'	Processus m	2. VII
Prokopii mč	Procopius m	8. VII
Protasii mč	Protasius m	19. VI
Prot' mč	Protus m	11. IX
Radigunda dv	Radegundis vg	2. V
<i>Rašas' tie apostol'</i>	<i>Divisio apostolorum</i>	15. VII
Remii bs is	Remigius ep	1. X
Rivd' mč	?	28. III
Roman' mč	Romanus m	9. VIII
Roman' mč	Romulus m	24. III
Roman' op	Romanus ab	28. II

Rufina dv mč	Rufina vg m	10. VII
Ružiê dv	?	13. V
Sab'ba op is	Sabbas ab	5. XII
Saturninъ mč	Saturninus m	29. XI
Sekunda dv mč	Secunda vg m	10. VII
Selvestrъ pp is	Silvester I pp	31. XII
Semionъ, v. Prinesenie	Symeon, v. Translatio	8. X
Ser'i m	Sergius m	7. X
Severii is	Severus ep Ravennas	1. II
Silverii is (!)	Severinus ab	9. I
Silverii pp mč	Silverius pp	20. VI
Simforisa i 7 sini ee mč	Symphorosa et 7 filii mm	18. VII
Simplicii mč	Simplicius m	29. VII
Simunъ ap	Simon ap	28. X
Šinenъ mč, v. Ab'donъ	Sennen m	30. VII
Skolastika dv	Scolastica vg	10. II
Sofiê dv	Sophia vg?	10. X
Sotorii pp	Soter pp	22. IV
Stipanъ kralъ	Stephanus rex	20. VIII
Stipanъ pp mč	Stephanus I pp m	2. VIII
Stipanъ I mč	Stephanus protom	26. XII
Obretenie	Inventio	3. VIII
Susan'na mč	Susanna m	15. XII
Susan'na mč, v. Tiborcii	Susanna vg m	11. VIII
<i>Svetihъ mučeniķъ</i>	<i>Martyres</i>	
Mladěnacъ	Innocentes	28. XII
Trihъ otroķъ	Tres pueri	15. XII
4-hъ krun'nihъ	Quatuor Coronati	8. XI
7 bratъ	7 mm fratrum	10. VII
7 děvъ roistvo	7 virginum	6. III
12 bratъ	12 fratrum	1. IX
30 mučeniķъ	Triginta Martyrum	22. XII
40 mučeniķъ	XL mm	9. III
3 (sta) mučeniķъ (!)	DCCC mm	4. III
50076 mč (!)	4976 mm	12. X
Šabast'ěň mč	Sebastianus m	20. I
Šabina mč	Sabina m	29. VIII
Šeutacii op is	Eustasius ab	29. III
Šikstъ pp mč	Sixtus pp m	6. VIII
Šimunъ mč	Symeon ep m	18. II
Šim'foriěň mč	Symphorianus m	22. VIII
Širъ is	Syrus ep	12. IX
Taděi ap	Thaddaeus ap	23. V
Tekla dv mč	Thecla vg m	23. IX
Terbonъ bs is (!)	Carbonius ep	10. X
Tibaldъ bs is	Theobaldus ep cf	16. V

Tiborcié dv	Tiburtia vg ?	30. III
Tiborcii mč	Tiburtius m	14. IV
Tiborcii mč	Tiburtius m	11. VIII
Timotěi ap	Timotheus, disc. Pauli	24. I
Timotěi mč	Timotheus ?	19. III
Timotěi bs is	Timotheus m ?	5. IV
Timotěi mč	Timonus m?	19. IV
Timotěi mč	Timotheus m	22. VIII
Toma ap	Thomas ap m	21. XII
Tomasъ z Akvina is	Thomas Aquinas cf	7. III
Tomasъ arhibs mč	Thomas ep m	29. XII
Těodora dv	Theodora vg	18. X
Těodorъ mč	Theodorus m	23. III
Těodorъ mč	Theodorus m	9. XI
Трифонъ i proč mč	Tryphon et soc m	10. XI
Ur'sula dv 11.000 dv	Ursula et soc vg mm	21. X
Vahъ mč, v. Ser'i	Bacchus m	7. X
Valentinъ mč	Valentinus m	14. II
Valentinъ mč	Valentinus m	16. XII
Valeriěnъ mč	Valerianus m	14. IV
Varistъ pp mč	Evaristus pp	26. X
Večeslavъ mč	Wenceslaus m	28. IX
Vicenspъ mč	Vincentius m	22. I
Vicenspъ mč	Venantius (?) m	18. V
Vicen'sъ mč	Vicentius m	7. VI
Vidastъ mč, v. Aman'nъ	Vedastus	6. II
Vidъ mč	Vitus m	15. VI
<i>Vijiliě, viiliě</i>	<i>Vigilia</i>	
Krščeniě G (ospodъ)na	Epiphaniae	6. I
Roistva Ivana Hřst.	Nativitatis Ioan. B.	23. VI
Petra i P(a)vla	Petri et Pauli	28. VI
Lovrěncа mč	Laurentii	9. VIII
Vzneseniě	Assumptionis	14. VIII
Bartoloměě ap	Bartholomaei ap	23. VIII
Simuna i Judi ap	Simonis et Judae	27. X
And'rěě ap	Andreae ap	29. XI
Tomі ap	Thomae ap	20. XII
Roistva H(řsto)va	Nativitatis	24. XII
<i>Postb</i>	<i>Vigilia</i>	
Matiě ap	Matthiae ap	23. II
Pohoeniě d(ě)vi Marie	Visitationis	1. VII
Ěkova ap	Jacobi ap	24. VII
Roistva B(ogo)r(odi)ce	Nativitatis Mariae	7. IX
Matiě ap	Matthaei ap	20. IX
Vsěhъ s(ve)tihъ	Omnium Sanctorum	31. X
Viktorii mč	Victor m	14. XII

Viktorъ mč	Victor m	8. III
Viktorъ mč	Victor pp m	20. IV
Viktorъ mč	Victor m	15. V
Viktorъ pp mč	Victor I pp	28. VII
Vilibran'dъ is	Willibrordus ep	7. XI
Vitalii is	Vitalis cf	27. XI
Vitalii mč	Vitalis m	28. IV
Vitalii mč	Vitalis m	4. XI
Viviěna dv	Bibiana vg m	2. XII
Vladislavъ kralъ is	Ladislau rex	27. VI
Voriň bs is	Udalricus ep cf	4. VII
Vsěň s(ve) tihъ	Omnes Sancti	1. XI
Vsěň umr'všihъ	Fidelium defunctorum	2. XI
Zahariě, ub'enie	Intercisio Zachariae	5. IX
Zeferinъ pp mč	Zephyrinus pp m	26. VIII
Zuvelъ mč	Zoilus m	23. XII
Z'maragdъ mč	Smaragdus m	8. VIII
Žigmun'tъ mč	Sigismundus m	2. V
Žilbertъ is	Gilbertus presb	4. II
Žuliěň mč	Iulianus m	22. VI
Žustъ mč	Iustus m	2. XI

Zusammenfassung

DER KALENDER DES II BREVIERS VON NOVI AUS DEM JAHRE 1495

Bei der Untersuchung dieses Kalenders hat die Verfasserin folgende Themen bearbeitet:

I. Transliteration und eine lateinische Identifikation der Heiligennamen und ihrer Festdaten.

II. Feststellung des Ursprungskultes jedes einzelnen Heiligen, nach seinem Geburtsort, Wirkungskreis, Märtyrertum, Translation und Patronentum. Die Untersuchung der kalendarischen Grundlagen von 462 Heiligtiteln hat folgende Schichten gezeigt:

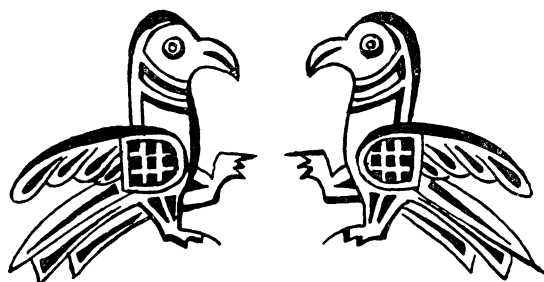
1) Die *römische* Schicht enthält 288 Feste; 2) die *sangallenische* 25; 3) die *fränkische* 25; 4) die *germanische* 16; 5) die *dalmatinisch-istrische* 26; 6) die *pannonisch-slawische* 13; 7) die *italische* 13; 8) die *orientale* 20; 9) die *unbestimmten Namen* 7; 10) die *franziskanische, dominikanische* und *augustinische* Erneuerungen der Heiligen 18; 11) die später hinzugekommenen Heiligefeste 4.

III. Die Verfasserin hat die geographischen Umriss des Kultes im Rahmen der Staatsgrenze Karls des Großen und seiner Nachfolger, sowie die Richtungen aus denen die Einflüsse auf die glagolitischen Kalender gekommen sind, festgestellt. Diese Einflüsse kamen aus Missions- und Reformcentren des unerrheinischen Gebietes: *Mainz, Speyer, Worms, Metz* und insbesondere aus *Trier*. (*Euphrasia, Dionysius, Gangolfus, Marcellus, Timotheus* und *Willibrordus*).

IV. Der glagolitische Kalender erreichte seinen Höhepunkt zwischen dem 9. und 10. Jahrhundert, nämlich als die Kalender von St. Gallen (Munding) formiert wurden. Dies entspricht dem Zeitpunkt des Zulaufs der orientalen Heiligen in die glagolitischen Kalender. Sie wurden in dem Typicon der großen Kirche der hl. Sophia in Konstantinopel im 10. Jahrhundert bestätigt (Mateos). Dieses Jahrhundert bestimmt auch die chronologisch-liturgischen Relikte: die Bestimmung des ersten Tages der Welterschaffung am 18.03., Paschaltabelle mit dem ersten Osterdatum für den Jahrestag der Einweihung der Basilika Sancta Maria ad Martyres in Rom am 13.05 vom 8. bis zum 9. Jahrhundert. Diese St. Maria ad Martyres wurde wahrscheinlich später in den Frauennamen *Ružie dēvi* personifiziert.

V. Der Index der Heiligennamen zeigt, daß die Volksform hauptsächlich den älteren lokalen und orientalen Schichten angehört: *Antonъ-Antonii-Antoninus; Toma-Tomas-Thomas; Aneciprъ (Nećiprъ) – Nicephorus; Aseľb-Anselmus; Ėr'nei-Irenaeus; Dmit'ъ-Demetrius; Fumia-Euphemia; Jurii-Georgius; Mohorъ-Hermagora; Vorihъ-Udalaricus; Zuvelъ-Zoilus* usw. Eine Untersuchung der heiligen Namen des Kalenders, des II Breviers von Novi, erhellte die Quellen, die Zeit und kulturelle westliche und orientale Mittelpunkte, die auf die Formierung des glagolitischen Kalenders eingewirkt haben. Die cyrillo-methodianische Zeitspanne, d.h. die Zeit der Wirkung der Gebrüder aus Solun und ihrer Nachfolger bildeten den Höhenpunkt des glagolitischen Kalenders. Es scheint, daß diesen Kalender kroatische Benediktiner-Glagoliten übernommen und ihre Heiligefeste in diesen Kalender eingetragen haben. Als die Pauliner auf das glagolitische Gebiet kamen, übernahmen sie die glagolitische Liturgie, die Bücher der franziskaner

Redaktion mit dem benediktinischen, klösterlichen und lokalen Heiligenkult und gaben diesem Kult ihre Offizien: des *hl. Augustinus*, des *hl. Paulus* des ersten Eremiten, des *hl. Bischofs Ludowicus* und des *hl. Königs Ludwigs*. In dem Kalender übernahmen sie die Nachfolger der Regula des *hl. Augustinus*, des *hl. Theobaldus*, des *hl. Nikolaus von Tolentino* und anderer. Die Namen der paulinischen Heiligen im Kalender, ihre Offizien im Sanktoral und die Betonung des *hl. Paulus Eremitus* in der Litanei aller Heiligen, ermöglicht eine Identifikation des übrigen glagolitischen liturgischen Erben der kroatische Pauliner.

SLOVO

29

ČASOPIS STAROSLAVENSKOG ZAVODA U ZAGREBU
ZAGREB 1979

S L O V O

ČASOPIS STAROSLAVENSKOG ZAVODA
»SVETOZAR RITIG«
Instituta za filologiju i folkloristiku, p.o. Zagreb

Izlazi jedanput godišnje

UREDNIŠTVO: 41000 ZAGREB, DEMETROVA 11

BROJ: 29

Urednički odbor:
ANICA NAZOR, MARIJA PANTELIĆ,
JOSIP TANDARIĆ

Glavni urednik:
ANICA NAZOR

Odgovorni urednik:
BISERKA GRABAR

Tehnički urednik:
JOSIP MILIĆ

Korektori:
JASNA VINCE, JOSIP MILIĆ

Ovaj broj časopisa »Slovo« izlazi uz financijsku pomoć Republičke zajednice za znanstveni rad SR
Hrvatske, SIZ–VII.

Tisak: Štamparski zavod »Ognjen Prica«, Zagreb, 1980.